Lodzer Tageblat № 194

Opłatao d cztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 10 גראשען

לאדזער טאגעבלאט

היינט 6 זייטען

23-טער יאהרגאנג | 20 sierpnia 1930 r. | מיטוואך, כ"ו מנחם-אב פ' ראה תר"צ

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16.
טעלעפאנען פון: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047.

לאדז אין קאמף געגען גארן-הונגער

וואס בעדראהט טויזענדער יודישע עקזיסטענצען

גרויסע בעראטונג אין צענטר. סוחרים-פעראיין פערדאמט די קינסטליכע גארן-האסע פון די שפינער-דיקטאטארן

קליינע פאבריקאנטען פערזעצען משכנות צו קויפען גארן צו האסע-פרייזען. — גרויסע שפינער'ס ווילען ארויסווארפען פון פלאץ די קליינע און מיטעלע פאבריקאנטען

אנגענומען א רייה וויכטיגע בעשלוסען וועגען דער ווייטערדיגער אקציע

דער קאמף איז אויפגעהויבען. דער רוף פון „לאדזער טאגעבלאט" האט גע-פונען אן אומגעוועהנליך שטארקען, מעכ-טיגען אפקלאנג אין גאנץ לאדז — די טויזענדער יודען וואס ציהען זייער יני-קה פון דער קליינער און מיטעלער בוים-וואל אינדוסטריע אין לאדז און אין דעם גאנצען טעקסטיל-ראיאן אויפ'ן שטח פון לאדזער וואיעוואדזשטווע — האבען מיט א געפיהל פון דערלייכטערונג און דאנק-בארע בעפרידיגונג אויפגענומען די אי-ניציאטיווע פון „לאדזער טאגעבלאט" ארויסצוטרעטען אין אן ארגאניזירטען קאמף געגען די וועלפישע אפעטיטען פונ'ם שפינער - קארטעל. עס איז א פראגע פון לעבען און טויט. די איצטי-גע טאקטיק פון די ה"ה שפינער דראהט פשוט ארויסצווארפען פונ'ם אויבער-פלאך די גאנצע קלענערע און מיטעלע בוימוואל - אינדוסטריע. אלזא, טויזנ-דער יודישע עקזיסטענצען.

ס'איז גענוג געווען צו באאבאכטען דעם געוואלדיגען אינדרוק, וואס דער ארטיקעל פונ'ם נעכטיגען „לאדזער טא-געבלאט" האט ארויסגערופען ביי יודען און ביי נישט יודען, צו איבערצייגען זיך, וואסערע ברענענדיגע פראגע עס איז דער קאמף געגען דעם אומדערהער-טען קונסטליכען גארן - הונגער, וואס עס האבען געשאפען די דיקטאטארען פונ'ם שפינער - קארטעל.

די ראזינג שיכטען פון דער לאדזער בעפעלקערונג, וואס האבען געקרעכצט אונטער דער גרויזאמער בייטש פון די אלמעכטיגע שפינער האבען גוט פער-שטאנען, אז מיט פערביטערונג און עס-בעטרונג וועט מען גארנישט אויפטון. עס מוז קומען א ציל-בעוואוסטע, צוועקמע-סיגע אקציע, ס'איז אבער נישט געווען ווער עס זאל געבען דעם שטויס דערצו. די איניציאטיווע פון „לאדזער טאגע-בלאט" האט דערום געפונען אזא הויל-כיגען אפקלאנג און דאנקבארע, ממש ריהרענדע אנערקענונג פון די ברייטסטע קרייזען אין יודישען לאדז.

אויך אונזער אפעל צו די סוחרים-פעראייניגען איז נישט געבליבען קיין קול קורא במדבר. דער ערשטער האט זיך מיט דעם ענין פעראינטערעסירט דער צענטראלער סוחרים - פעראיין (פיעטרי-קאווער 10), און אין זיין לאקאל איז נעכטען צוזאמענגערופען געווא-רען

א דרינגענדע זיצונג

פונ'ם פרעזידיום מיט פערטרעטער פון די מאנופאקטור- און גארן-סוחרים-סעקציעס און פון די קליינע און מיטע-לע פאבריקאנטען.

די זיצונג ווערט געעפענט פון פרע-זעס רעד. ע. האמבורסקי, וועלכער ער-קלערט דעם ציל פון דער בעראטונג, אנ-ווייזענדיג אויף דער געשאפענער לאגע אין וועלכער ס'געפינען זיך די קליינע און מיטעלע בוימוואל פאבריקאנטען. צוליב דער אומדערהערטער האנדלונג פונ'ם שפינער - קארטעל: לא די וואס ער האט אהן שום סבה ארויסגערופען א האסע אויף בוימוואל - גארן ווערט אויך בעגרענעצט די ליווערונג פאר קליי-נע אבנעהמער. דער קארטעל צווינגט אלע שפינערייען צו ארבייטען נאר אין איין „זמיאנע", כדי אזוי ארום איז א „באסיגע מאמענט" צו בעגרענעצען די גארן - זאפאסען. די לאגע איז אזעלכע, אז ס'לוינט בעסער צו אימפארטירען גארן פון טשעכאסלאוואקיען, איידער צו קויפען ביי די לאדזער שפינער'ס.

פרעזעס האמבורסקי טיילט אויך מיט, אז צו דער אקציע געגען דעם שפינער-קארטעל האבען זיך אויך אנגעשלאסען: דער פאבריקאנטען - פעראיין (זאכאר-ניא 68) און דער לאדזער קרייז-פער-באנד (קראיאווי זוויאנזעק). דער ער-שטער איז שוין צוגעטרעטען אויסצוארביי-טען א ברייט מאטעריאל מעמאריאל צום האנדעלס - מיניסטער קוויאטקאוו-סקי.

נאך דעם רעפעראט פון פרעזעס האמבורסקי ענטוויקעלט זיך

א לעבהאפטע דיסקוסיע

אין וועלכער אלע רעדנער זאגען ארויס זייער אנערקענונג דעם „לאדזער טאגע-בלאט" פאר דער געגעבענער איניציא-טיוו.

ראטמאן ביאלער, ווייזט אן, אז די איצטיגע גארן - האסע פון די קארטעל-שפינערייען איז לחלוטין נישט בעגרינ-דעט. פערקערהערט: איצט האט גארן גע-דארפט זיין בעדייטענד ביליגער. רויה-מאטעריאלען זענען די לעצטע צייט גע-פאלען פון 17 אויף 11 סענט, דאנגעגען איז פערטיגע גארן ווידער די לעצטע דריי וואכען געשטיגען פון 10 ביז 12 פראצענט. דאס איז אנ'אבסורד, און צו ווערעבען קעפ וועט דאס אויסגעהן — צו די סוחרים.

קליינע פאבריקאנטען פער-זעצען משכנות

צו קענען קויפען גארן צו די איצטיגע האסע - פרייזען. אז ס'וועט אנקומען גארן פון אויסלאנד, וועט דער פאסעק פלאצען. דער סוחר, וואס קויפט איצט פאר קאסא, וועט זיך איינהאנדלען טייע-רע סחורה, און שפעטער וועלען די פרייזען פאלען. ראטמאן ביאלער פראגט דערנאך ארויס א פארשלאג, און די נאהענטסטע טעג צוזאמענרופען א גרויסע פאבריקאנטען- און סוחרים-קאנפערענץ, כדי אנצונעמען א

געמיינזאמע אקציע

ה' קאטליצקי (גארן - בראנזשע) דער-צעהלט אזא כאראקטעריסטישען פרט: אויף דער פראגע צו איינעם פון די הינגע גרויסע שפינער'ס: וואס איז איצט די סבה פון דער גארן-שטייגערונג, אז דער צייט ווען רויה-מאטעריאלען פאלען פסרר? האט דער שפינער געענט-פערט: „מיר האבען ביז איצט געהאט גרויסע פערלוסטען, ווילען מיר איצט

„אויסנוצען דעם מאמענט"

די קליינע פאבריקאנטען ליגען אונז ווי א ביין אין האלז, אזוי ארום, ווילען מיר זיי אפרוימען פונ'ם פלאץ". אט ווי ווייט ס'דערגרייכען די אפעטיטען פון די שפי-נער'ס. דער צענטראלער סוחרים - פער-איין מוז די געגעבענע איניציאטיוו פון „לאדזער טאגעבלאט" אויפנעמען.

ה' פאנעל ווייזט אן, אז די גאנצע אקציע פון שפינער - קארטעל ווערט

שטארק טרעפען דעם סוחרטום

ס'איז איינפאך לעבערליך איצט צו רייבען די פרייזען פון בוימוואל-סחו-רות.

דיר. שווארצמאן גיט אנ'איבערבליק איבער דער שעדליכער טעטיגקייט פונ'ם קארטעל, און דערציילט

שטוינענדע פאקטען

ווי אזוי דער קארטעל ווערט געשטיצט פון די „רעגירונגס-קרייזען". א גע-וויסע שפינעריי, וועלכע האט נישט גע-וואלט צושטעהן צום קארטעל, האט פון דעם אמעריקאנער בעל יועץ דעווער בעק-קומען א בריף אין וועלכען מ'עצה'ט איהם צו ברעכען זיין עקשנות.

א צווייטער פאקט:

די באנק פאלסקי

זאגט אפ קרעדיטען פאר יענע שפינערייע בעזיצער, וועלכע זענען נישט אנגעשלא-סען אין קארטעל. ווייטער ווייזט ה' ש. אן, דער קארטעל האט מיט א כוונה גע-צוואונגען צו רעדוצירען די ארבייט נאר אויף איין „זמיאנע", און דערמיט פער-גרעסערט זיך די ארבייטסלאזיגקייט. צו-ליב דער טאקטיק פון דעם קארטעל וועט זיך מוזען

פערשטארקען דער אימפארט פון אויסלענדישען גארן

אזוי א נאך, ווערט ארויסגעשטויסען אונזער היימישע פראדוקציע.

ס'רעדען נאך די ה"ה בראנאווסקי, יאשינסקי, גארדאן און אנדערע רעד-נער, וועלכע ווייזען אן אויף דער פער-צווייפעלטער לאגע און שטרייכען אונ-טער, אז אויב ס'וועט נישט געלונגען אדורכצופיהרען די וואנד פון דעם שפי-נער קארטעל, דראהט די קליינע און מיטעלע פאבריקאנטען ווי דעם סוחר'ס טום א קאטאסטראפע.

בעשלוס:

נאך דער דיסקוסיע ווערט אנגענומען א בעשלוס, קומענדיגען דינסטאג צוזא-מענצורופען אין לאקאל פון צענטראלען סוחרים פעראיין (פיעטריקאווער 10) א געמיינזאמע קאנפערענץ פון אלע סוח-רים- און פאבריקאנטען, סיי פון לאדז, סיי פון די אינדוסטריע - שטעט פון לאדזער טעקסטיל - ראיאן. כדי צוזאמ-נעמען א געמיינזאמע אקציע געגען די שפינער.

* * *

ס'איז כדאי צוצוגעבען, אז ערשט נעכטען פריה האט די פירמע „שייב-לער און גראהמאן" ווידער ארויפגע-שרויפט די פרייזען אויף גארן מיט ווייי-טערע 2 פראצענט.

פארנאכט זאל אבער זיין פארגעקומען אנ'ענגערע בעראטונג צווישען די אנפיה-רער פונ'ם קארטעל. דאס איז געשעהן אונטער דער ווירקונג פון דעם ארטיקעל אין „לאדזער טאגעבלאט".

——0§0——

צענטראלעוו גיט אפ א פעטיציע צום מלוכה-פרעזידענט

וועגען צונויפרופען דעם 14. סעפטעמבער א אויסערגעוועהנליכע סיים-סעסיע

ווארשא, 19. (טעל.)
די פיהרער פון „צענטראלעוו" האבען געשלאסען זיך צו ווענדען מיט א פע-טיציע צום מלוכה-פרעזידענט וועגען צונויפרופען א אויסערגעוועהנליכע סיים סעסיע אויפ'ן 14. סעפטעמבער.

לעמבערגער וואיעוואדא אין דימיסיע!

לעמבערג, 19. (טעל.)
דער לעמבערגער וואיעוואדע זאל, ווי מען שמועסט געהן אין דעמיסיע, צו-ליב די לעצטע אוקראינישע אטענטא-טען.

צאל ווערט געהעכערט

ווארשא, 19. (טעל.)
די רעגירונג האט בעשלאסען צו העכערן דעם צאל אויף איינינע ארטיקלען, וואס ווערען איינגעפיהרט פון אויס-לאנד.

אגראר-קאנפערענץ עפענט זיך דעם 20. אין ווארשא

ווארשא, 19. (טעל.)
דעם 20 עפענט זיך אין ווארשא די אגראר-קאנפערענץ, אין וועלכער עס בעטייליגען זיך 8 מלוכות: פוילען, טשע-כיען, יוגאסלאוויען, אונגארן, בולגאריען, לעטלאנד און עסטלאנד. פינלאנד האט נאך קיין ענטפער נישט צוגעשיקט.

קאאפעראטיוו-הויז פון יודישע לאקאטארן-פעראיין אין ביאליסטאק

ביאליסטאק, 19. (טעל.)
דער יודישער לאקאטארען פעראיין אין ביאליסטאק, האט היינט דורכגע-פיהרט די פייערליכע גרונדשטיין לע-גונג פון א קאאפעראטיוו הויז, פאר די היימלאזע פון ביאליסטאק און אומגע-גענד.
צו דער פייערונג זענען געקומען דער וואיעוואדא און פארשטעהער פון דער שטאט-פערוואלטונג און קהלה.

טויט-אורטייל אויף צוויי פיהרער פון א באנדע פאגראמשטשיקעס

די באנדע האט אין יאהר 1919 אויסגעשאכטען 3000 יודען אין אוקראינא

מאסקווא, 19. (סב.)
אין קיעווער סאוו. קרייז-געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען די אנפיהרער פון א באנדע פאגראמטשי-קעס, וואס האבען אין יאהר 1919 דורכ-געפיהרט פאגראמען אין אוקראינע אונ-טער דער אנפיהרונג פון אטאמאן קלי-מענקא. די באנדע האט דאן אויסגע-שאכטען 3000 יודען. צווישען די אנ-געקלאגטע געפינען זיך עטליכע געוועזע-נע סאוו. בעאמטע פון בילדונגס-מיניסטעריום.
2 פון די אנגעקלאגטע רעיניץ און שונעק זענען פער'משפט געווארען צום טויט. די איבריגע פון 3 ביז 8 יאהר תפיסה.

די אראבער זאלען איינגעהן אויף קאמפראמיסען

ירושלים, 19 (יט"א)
אין צוזאמענהאנג מיט דער ערקלעה-רונג פון „מאנשעסטער גארדיאן" וועגן א לעגיסלאטיווען ראט אין ארץ-ישראל, דערוויסט זיך דער יט"א פער-שטעהער, אז אין די ענגלישע קרייזען איז מען איבערצייגט, אז ביי די ארא-בער הערשט היינט א שטימונג איינצו-געהן אויף קאמפראמיסען און אפצו-רייניגען די אטמאספערע פון שטענדיגע קאנפליקטען.

אנפאל אויפ'ן פיעטריקאווער שטאט-פרעזידענט

די אנפאלער ארעסטירט

פיעטריקאוו (טעלעפאניש) מאנ-טאג אווענט האבען זיך אריינגעריסען 2 ארבייטסלאזע מיט בלאנקע רעוואל-ווערען אין די הענד אין דער וואוינונג פון פיעטריקאווער שטאט-פרעזידענט אין אויב ער וועט זיי לאזען עקסמיטירען פון די שטאטישע באראקען. דער שטאט-פרעזידענט האט זיך נישט אפגעשראקען פאר די דראהונגען און ארויסגערופען פאליציי, וועלכע האט ארעסטירט די אנפאלער. (ב)

קאנסטאנטינער יודישער סוחר זיך דערשאסען

צוליב אונפארזיכטיגקייט

(ב) דער קאנסטאנטינער סוחר אברהם סאווידצקי האט נעכטען ביינאכט געמיי-טערוועט ביי זיין רעוואלווער און די „פלי" האט פלוצלונג אויסגעשאסען. די קויל האט סאווידצקין געטראפען אין דער ברוסט און אין א שווערען צושטאנד האט מען איהם גענומען אין שפיטאל ארייַן, וואו מען וועט איהם מוזען מאכען אנ'אפעראציע.

ווער איז דער פאַקטישער הערשער איבער א"י?

פאַרוואָס די ענגלישע רעגירונג האָט זיך בעמיהט אויסצומיידען די א"י-דעבאַטע אין פּאַרלאַמענט

דער אַנטי-ציוניסטישער דעפּאַרטאַמענט-דירעקטאָר אין ענגלישן קאָלאָניאַל-מיניסטעריום און זיין ראָל. — דער מיניסטער אונטער דער קאָנטראָל פון בעאַמטען. — די מורא פאַר קריטיק

(ספּעציעלע קאָרעספּאָנדענץ פון לאָנדאָן צום „לאָדזער טאַגעבלאַט") — פון א. ז. פּען

דער ענגלישער פּאַרלאַמענט האָט זיך געשלאָסען אויף זומער-פעריען, וועלכע דויערן כמעט ווי צוויי חדשים און די לאַנג-ערוואַרטעטע דעבאַטע איבער א"י איז נישט פאָרגעקומען. מען האָט מורא געהאַט, אַז אין פערלויף פון דער צייט וועט די אַדמיניסטראַציע פון לאַנד ווייטער בלייבען אין די הענד פון די באַאַמטע פון קאָלאָניאַל-אַמט און די מורא איז טאַקע איצט באַשטעטיגט געוואָרען. אין דער צייט ווען דער פּאַרלאַמענט איז געשלאָסען, רעגירט די באַאַמטענשאַפט. דעם לעצטען אויגוסט, ווען די טרויעריגע געשעהענישען זענען אויסגעבראָכען אין א"י, איז די באַאַמטענשאַפט געווען ביים רודער און האָט דערביי געמוזט נאָכדעם פערטיידיגען די ארץ ישראל'דיגע באַאַמטע. איצט ווידער, ווען אַנגעווייטאָגטע פראַגען, וועלכע זענען נוגע די עקזיסטענץ פון יודישען ישוב אין ארץ ישראל, זענען געשטאַנען אויף דעם סדר-היום, איז דער פּאַרלאַמענט געשלאָסען געוואָרען נישט אַנטנעמענדיג צו זיי קיין שום שטעלונג, איבערלאָזענדיג דעם גורל פון אונזער אַרבייט אין א"י אין די הענד פון אַנטינגע באַאַמטע.

די באַציהונג פון דער באַאַמטענשאַפט צו דער פראַגע פון א"י איז שוין לאַנג באַוואוסט פון די ביטערע דערפאַהרונגען, וועלכע מיר האָבען מיט זיי געהאַט. דער שטענדיגער דעפּאַרטאַמענט דירעקטאָר פון קאָלאָניאַל-אַמט, סער דזשאָן שאַקבאָראַה איז שוין פון לאַנג באַקאַנט אַלס איבערצייגטער אַנטי-ציוניסט. מיט צעהן יאָהר צוריק זענען, אמת, געווען אַזעלכע, וועלכע האָבען איהם געהאַלטען אַלס א פריינד. אפשר האָט ער טאַקע דעמאָלט געהאַט א מעהר סימפּאַטישע באַציהונג צו דער יודישער נאַציאָנאַלער היים פאַר די לעצטע דריי-פיער יאָהר האָט זיך אָבער זיין שטעלונג פולשטענדיג געענדערט. ווען מען נעמט אין באַטראַכט דעם פאַקט, אַז דער דערמאָנטער אַנגעשטעלטער איז דער פאַקטישער מושל פון ארץ-ישראל, דאַן קענען מיר ערשט באַגרייפען פון וואַנען אונזערע גרויסע שוועריגקייטען דרייבען זיך אָן און פון וועלכע קרייזען זיי ווערען אינספּירירט.

א הויך-קאָמיסאַר קען זיך בייטען, יעדע פיר-פינף יאָהר קומט א נייער, איינער איז שלעכט. איז פאַרהאַן די האָפנונג דאָס דער צווייטער וועט זיין בעסער. איבער די אַלע הויך-קאָמיסאַרען הערשט אָבער דער פּערמאַנענטער באַאַמטער אין קאָלאָניאַל-אַמט, ער דיקטירט זיי די ריכטונג פון זייער פּאָליטיק אין לאַנד, און בעת זיין איינפלוס איז א לעגיטימער איבער דער גאַנצער ארץ ישראל'דיגער אַדמיניסטראַציע דאַרף ער אָפיציעל, לויט זיין שטעלונג, זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם בעטרעפענדען מיניסטער פון די קאָלאָניעס. אין פראַגען פון איינצעלהייטען איז אָבער זיין קענטניש און ערפאַהרונג פיל גרעסער פון דעם מיניסטער און אין אַזאַ פאַל, האַלט ער פאַקטיש דעם מיניסטער אויך אונטער זיין קאָנטראָל, וויל אָן איהם קען דער מיניסטער גאָרנישט אונטערנעמען. אמת, עס איז די אויפגאַבע פון מיניסטער צו בעשטימען די ריכטונג פון דער פּאָליטיק.

אָבער פון דער קורצער בעשרייבונג, וועלכע מיר האָבען דאָ געגעבען איז שוין צו זעהן, אַז דער פּערמאַנענטער בעאַמטער איז ביכולת דעם רעדעל אַזוי צו דרעהען ווי עס פּאַסט איהם און ווי זיינע אייגענע איבערצייגונגען דיקטירען איהם.

מיט דעם איז נאַטירליך נישט געמיינט רייןצוואַשען לאָרד פּאַספילד'ן, דעם מיניסטער פון די קאָלאָניעס, און זאָגען, אַז אויב אפילו ער וואָלט געוואָלט, וואָלט ער נישט געקענט אַדורכפיהרען א מעהר בעשטימטע און טאַקע מעהר אויסגעהאַלטענע פּאָליטיק בנוגע דער יודישער נאַציאָנאַלער היים. די צרה פערדאָפּעלט זיך דורך דעם, וואָס ווי דער פּערמאַנענטער בעאַמטער אַזוי אויך דער מיניסטער, זענען ביידע נישט קיין פריינד פון ציוניזם און יודישען ארץ ישראל. די שיטה פון דעם בעאַמטען איז צו געדענקען די קאָלאָניאַל-אינטערעסען פון דער בריטישער אימפּעריע. ער טרעפט זיך אויף שוועריגקייטען, הויפּטזעכליך אין איצטיגען מאָמענט, כמעט אין יעדער קאָלאָניע וואָס גרויס-בריטאַניען הערשט. דורכפיהרענדיג א פּראָ-ציוניסטישע פּאָליטיק האָט ער מורא צו קאָמפּליצירען די לאַגע נישט נאָר אין ארץ ישראל זעלבסט נאָר אויך אין אַנדערע לענדער, וואו מוזולמענער געפינען זיך אונטער בריטישער הערשאַפט. נעגנו צרות האָט ער אויך, ווען ער איז מקפח די רעכט פון די יודען, און די גרויסע אָפּאָזיציע און עפענטליכע קריטיק פון די יודען מאַכט איהם פערביטערט און פערוואַנדעלט איהם אין נאָך א גרעסערן שׂונא פון ציוניזם. ער הייבט אָן מיט דער צייט צו בעטראַכטען דעם ציוניזם אַלס א צרה, פון וועלכער עס וואָלט געווען אַמבעסטען פּטור צו ווערען; נישט חלילה דורך דעם, וואָס דער מאַנדאַט זאָל איבערגעגעבען ווערען אַן אַנדער לאַנד — דאָס ערלויבען איהם נישט זיינע קאָלאָניאַלע אינטערעסען, נאָר דורך אָפּשאַפען די ענגלישע פערפליכטונגען לגבי די יודען. דער איצטיגער קאָלאָניאַל מיניסטער, לאָרד פּאַספילד, האָט אויך נישט קיין בעזונדערע סימפּאַטיעס צום ציוניזם. ער האָט זיינע איבערצייגונגען איבער דעמאָקראַטיע, איבער דאָס רעכט פון זעלבסט-בעשטימונג פון א בעפעלקערונג, פון דער אַנדערער זייט בעקומט ער זיין אינפאָרמאַציע איבער די יודישע בעשטרעבונגען אין א"י. נישט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע נאָר פון דעם פיינדליך געשטימטען פּערמאַנענטען בעאַמטען, און דער רעזולטאַט פון דעם איז גראָד די לאַגע אין וועלכער מיר געפינען זיך איצט.

היינט, ווען מיטגלידער פון פּאַרלאַמענט האָבען פערלאַנגט א דעבאַטע וועגען ארץ ישראל האָט דער קאָלאָניאַל-אַמט זיך געפונען אין א שווערער לאַגע. יודען האָבען פיל פריינד אין פּאַרלאַמענט, אַזעלכע וועלכע זענען טאַקע איבערצייגטע ציוניסטען זענען פאַרהאַן נישט ווייניג און דערצו דאַרף מען נאָך צורעכענען אויך אַזעלכע מיטגלידער פון פּאַרלאַמענט, וועלכע נוצען אויס יעדע געלעגענהייט, וועלכע קומט אין זייערע הענד, כדי צו אַטאַקירען די רעגירונג. די ציוניסטען האָבען אויף דער דעבאַטע געלעגט גרויס האָפנונג, ווייל דער מיניסטער פון די קאָלאָניעס, ווי אויך דער קאָלאָניאַל אַמט וועט זיך דאָך מוזען רעכענען מיט דעם ווונש פון פּאַרלאַמענט. די רעגירונג האָט געוואוסט, אַז א דעבאַטע הייסט אויך נעמען א גאַנץ דעפיניטיווע שטעלונג בנוגע דער יודישער נאַציאָנאַלער היים און אַרויסגעבען א קלאָרע און בעשטימטע ערקלעהרונג וועגען איהר פּאָליטיק, וואָס אפילו די אויספאָרשונגס-קאָמיסיע האָט פערלאַנגט אין איהר בעריכט. און דער צייט ווען די פּאָליטיק פון דער רעגירונג איז געווען א גאַנץ בעשטימטע און פיינדליכע לגבי יודען אין פערלויף פון די לעצטע חדשים, וואָלטען זיי זיך דאָך נישט אַרויסזאָגען זייער פּאָליטיק קלאָר און דייטליך, ווייל זיי ווייסען, אַז דאָס וועט אַרויסרופען א גרויסען שטורם פון פּראָטעסטען פון דער יודישער ווי אויך פון דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט.

די דעבאַטע וועט אָבער, נישט קוקענדיג אויף דעם אַלעמען דאָך פאָרקומען, קורץ נאָכדעם. ווי דער פּאַרלאַמענט וועט זיך ווידער צוזאַמענטרעפען.

דערצו קומט נאָך פאַר אין סעפּטעמבער די זיצונג פון ראַט פון פעלקערבונד. אויך דאָ וועט מען זיך מיט דער ארץ ישראל'דיגער דעבאַטע מוזען בעשעפטיגען צוליב דער שטאַרקער קריטיק, וועלכע די פּערמאַנענטע מאַנדאַט-קאָמיסיע האָט אַרויסגעטראָגען איבער דער ארץ ישראל'דיגער אַדמיניסטראַציע און איבער דעם בעריכט פון דער אויספאָרשונגס-קאָמיסיע. די ענגלישע רעגירונג וועט שוין ביז דער צייט מוזען זיין פערבערייטעט מיט איהר גאַנצען מאַטעריאַל. אויף יעדען פאַל, אונטער דעם דרוק פון פעלקערבונד, פון מיטגלידער פון פּאַרלאַמענט און פון דעם פאַקט אַליין, אַז א ריכטונג פאַר דער ארץ-ישראל'דיגער פּאָליטיק מוז בעשטימט ווערען איז צו ערוואַרטען, אַז א דעבאַטע איבער דער לאַגע וועט שוין נישט אויף לאַנג קענען אָפּגעלעגט ווערען.

(י"ט"א)

10 טויזענד פונט פאַר די יודישע קאָלאָניעס אין עמק

חנוכת-הבית פון א נייער יודישער קאָלאָניע אין א"י

10 טויזענד פונט פאַר די קאָלאָניעס אין עמק

ירושלים, 19. (יט"א) די יודישע אַגענץ האָט אַסיגנירט 10 טויזענד פונט פאַר די יודישע קאָלאָניעס אין עמק, וואָס האָבען געליטען פון דער מיזפּלאָג. כאַראַקטעריסטיש איז, וואָס די רעגירונג האָט אויף דעם צוועק נישט אַסיגנירט קיין איין גראָשען.

חנוכת-הבית פון א נייער יודישער קאָלאָניע

ירושלים. 19. אויגוסט (יט"א) נעבען נס-ציונה איז פערגעקומען דער חנוכת-הבית פון דער נייער יודישער קאָלאָניע בית חנן, אין וועלכער עס האָבען זיך בעזעצט 85 יודישע משפחות פון בולגאַריען.

די דאָזיגע קאָלאָניע איז די איינציגע, וואָס איז געשאַפען געוואָרען היינטיגען יאָהר.

קאַנאַדער וויזעס גילטיג

דאַנציג, 19. (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט די עמיגראַציע-בעגרעניצונגען קיין קאַנאַדאַ, דערוויסט זיך דער יט"א פאַרשטעהער, אַז די וויזעס, וואָס זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען דורך די קאַנאַדער קאָנסולען זענען ווייטער גילטיג.

דער קאַנאַדישער קאָנסול אין דאַנציג האָט נאָך ביז איצט נישט דערהאַלטען קיין שום פאַרשריפטען וועגען די עמיגראַציע-בעגרעניצונגען קיין קאַנאַדאַ.

מאָרגען דאָנערשטאָג, כ"ז מנ"א 12 א זייגער מיטאָג צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט פון אונזער אונפערגעסליכען פאָטער און פון אונזער ערשט-פערשטאָרבענער הייסגעליבטער מוטער
נ"ע
יצחק דוד און מרים סריבניק
וועט אָפּגעריכט ווערען אויפ'ן בית-עלמין הזכרות און ס'וועט געשטעלט ווערען מצבות,
צו וואָס די קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען
די טיפבעטריבטע פאַמיליע.

7-kl Szkoła dla żyd. inteligencji (Zakła Freblowski)
Kacenelson-Nachumow
ul. Pomorska 20 (tel. 183-40) Zapisv w g. 4—7 pop.
7-קל. שולע און (פרעבעל-שולע) פּאָמאַרסקאַ 20, טעלעפ. 183-40
פאַר קינדער פון יודישער אינטעליגענץ קאַצענעלזאָן - נאַחומאָב
(איינשרייבונגען פון 4—7 נאָכמיטאָג)
די שול-קאַנצעלאַריע נעמט אָן איינשרייבונגען פון קנאַבען און מעדכען, וואָס זענען איז שולצוואַנג. אין פּאָרבערייטונגס-קלאַס (A) ווערען אָנגענומען קינדער פון $5^1/_2$ יאָהר. אין פרעבעל-שולע (שפּיל-שולע) קינדער פון 3—7 יאָהר.
די אינטעריכטס-שפּראַך אין שולע, ווי אויך אין פרעבעל-שולע איז פּויליש.
פיר קנאַבען פיר מעדכען א פערגרעסערטער קורס פון העברעאיש און אַלע למודי-קודש אונטער דער הנהלה פון ר' י. ב. קאַצענעלסאָן. א ספּעציעלער קורס פון טאַנץ, ריטמיק, פּלאַסטיק לויט'ן פּראַג. פון טאַנץ-שולען פיר קינדער אונטער פּאַכמ. לייטונג
פיר פיזיש-שוואַכע קינדער, ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע ווירד געעפענט א
נאָכמיטאָג-שולע | ביז 50 % ביליגער | נאָכמיטאָג-פרעבעל-שולע

Dr. Wołkowyski
צוריקגעקעהרט
צעגיעלניאַנאַ 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוונט.
בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. A. Uryson
אינערליכע קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20 טעל. 215-85
צוריקגעקעהרט

Grand" „פליגענכאַפּער
וועלכער איז אויספּראָבירט און אָנערקענט אַלס דער בעסטער, פערניכטעט מאַססענווייז פליגען און אַלערליי אינזעקטען. — פערלאַנגט אומעטום „גראַנד".

Dr. med. H. Rożaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען און קינדערלאַזיגקייט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 126-68
נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוונט
אַספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָווניע
— אונטער אויפזיכט פון א דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואָלאָדקעס געגען פלאַט פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28, וו. 1, פון 5—7 אָוונט

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזער טאַגעבלאַט"

דאַנקזאַגונג
דערמיט דריקען מיר אויס אונזער עפענטליכען דאַנק דעם בעוואוסטען לאָדזער נדבן
ר' אברהם אלחנן נ"י שטיינשניידער
וואָס צייכענט זיך אויס מיט זיינע איידעלע מעשים און מדות טובות, פאַר זיין ברייטווילליגען טאַט, וואָס ער האָט געטאָן, שטעלענדיג אַן'אהל אויפ'ן קבר פון אדמו"ר הרה"ק אברהם שלמה זצללה"ה פון פאַלורניאַווא 21. חתן האדמו"ר הרה"ק שלשלת היוחסין מראספשא זצללה"ה. מיר ווינשען, אַז דער זכות פון דער משפחת הצדיקים זאָל איהם ביישטעהען, ער זאָל געבענשט ווערען מיט אַלדאָס גוטס, ער מיט זיין גאַנצער פאַמיליע אויף ביידע וועלטען. אמן ואמן!
די משפחה, אַלע אַנהענגער און פריינד פון אויבערדערמאָנטען רבי'ן זצללה"ה.

דאָס קאָנצעסיאָנירטע קאַנאַליזאַציע-ביוראָ פון
„Rozental i Praszkier"
INŻYNIEROWIE,
Sp. z ogr. odp.
אינהאַבער: בוי-אינזשיניר עדוואַרד ראָזענטאַל און אינזש. גרשון פּראַשקער
פיהרט אויס צו מעסיגע פרייזען און בעקוועמע בעדינגונגען
קאַנאַליזאַציע-אַרבייטען און פּלענער
Łódź, Piotrkowska 44 (Wschodnia 63) :אַדרעס
Telef. 162-34

Dr.Med. E. Reicher
ספּעציאַל אַרצט
פאַר הויט האָר און וועגערישע קראַנקהייטען
דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראָ-טעראַפּיע
פּאָלודניאָוואַ 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8—11 פריה און 6—9 אָוונד. זונטאָג פון 9—1 מיטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען

Dr. Niewiażski
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8.10 1—3 5—9

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 114-75
ספּעצ. אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

Dr. A. Mazur
ווסכאַדניאַ 65, — טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10—2.31.30 און 4—6 אָוונדס

לאָדז
20 אויגוסט 1930
זון אויפג. גנ: 4.27
זון אונטערג. אנג: 6.50
מיטוואָך, כ"ו מנחם-אב תר"ץ
פ' ראה

טאָג-כראָניק

שאַצונג פון הכנסה פאַר 1930

סוף חודש וועלען אָנהויבען אַרבייטן די שאַצונגס-קאָמיסיעס פאַרן הכנסה-שטייער פון 1930. ביים אויסמעסטן די הכנסה וועט וואהרשיינליך רעדוצירט ווערען דער אָריענטאַציע-מאַטעריאַל, אויף וועלכן די קאָמיסיעס שטיצען זיך.

ענדערונגען אין די פינאַנץ-אַמטער

(§) אין לאָדזער פינאַנץ-אַמט זענען פאָרגעקומען פערסאָנאַלע ענדערונגען אויף די אַמטען פון רעפערענטען.

קאָנפיסקאַט

(§) די שטאָט-סטאַראָסטווא האָט קאָנפיסקירט דעם „גלאָס". פאַר'ן פערעפענטליכען די רעדע פון סיים-מאַרש. דאַשינסקי.

רעגירונגס-קרעדיט פאַר לאָדזער האַנדווערקער

א טראָפּען אין ים פון די גרויסע בעדערפנישען

(§) א דאַנק די בעמיהונגען פון דער לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער האָט די „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָווענאָ" בעשטימט קרעדיטען פאַר'ן לאָדזער האַנדווערקערטום אייף 90.000 זל. די סומע איז אָבער א טראָפּען אין ים, אין פערגלייך מיט די גרויסע קרעדיט-בעדערפענישען פון די האַנדווערקער.

אין לאָדז זענען פאַראַן 300,000 רעגיסטרירטע בעלי-מלאכה'ס. צוליב דעם, וואָס די פערטיילונג פון די 90,000 זל. וואָלט בעעולה'ט פיל האַנדווערקער, האָבען די צעכען און האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציעס זיך געווענדעט צו דער „קאַמער" מיט דער פאָדערונג צו שאַפען פאַרייאַמאַוועס קאָמיטעטען, וואָס זאָלען זיך פערנעמען מיט'ן פערטיילען די קרעדיטען און אויסזאָגען מיינונגען וועגען דעם, ווער עס דאַרף בעקומען קרעדיט.

די האַנדווערקער-קאַמער האָט זיך געווענדעט צום לאָדזער שטאָט-פּרעזידענט און צו די בעזונדערע סטאַראָסטען פון די אַרומיגע פאָוויאַטען וועגען דער שאַפונג פון די קאָמיטעטען.

אין די נאָהענטסטע טעג וועלען שוין פערטיילט ווערען, דורך „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָווענאָ" די ווייטערדיגע קרעדיטען פאַר די שפּאַר-קאַסעס פון די האַנדווערקער אין לאָדז און וואָיעוואָדשאַפט.

די האַנדווערקער-קאַמער זאָגט זיך ארוים אין איהר ענטפער-בריף צו די צעכען, אז איין צעהנט חלק פון די אַנגערקענטע קרעדיטען דאַרף רעזערווירט ווערען אויפ'ן איינקויף פון נייע מאַשינען און אַרבייטס-געצייג.

„ליקיער" פון ברען-שפּריט

ענטדעקט פאַבריקלער פון גיפטיגען בראַנפען

די לאָדזער פינאַנץ-קאַמער און אַקציז-אַמט האָט פעסטגעשטעלט אין די לעצטע חדשים, אַז דער געברויך פון ריינעם שפּריט צו ערנעהרונגס-צוועקען איז לעצטענס שטאַרק געפאַלען, דאַגעגען איז זעהר געשטיגען די קאָנסומציע פון ברען-שפּריט. די מעשה איז געוואָרען פערדעכטיגט. א חקירה-ודרישה האָט בעוויזען, אַז ברען-שפּריט ווערט געברויכט צום טרינקען דורך דער אָרימסטער בעפעלקערונג און דורך פויערים.

אונאָפּהענגיג דערפון האָט א רעוויזיע ביי אַנטאָנינא וואָגשינסקא הינטער לאָדז פעסטגעשטעלט, אַז די וואָשינסקא פילטרירט דעם ברען-שפּריט אויף א פּרימיטיווען אופן, דעם געריינגטען שפּריט מישט זי מיט וואַסער, צוקער און פּאָמעראַנצען-שיילעכץ און מאַכט פון דעם „ליקיער", וועלכען זי פערקויפט. אין לאָדז זענען פערהאַן נאָך פיל אַזעלכע פאַבריקלעך.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מיטוואָך, 20 אויגוסט.

לאָדז (233.8) 11.58 שעה-צייכען, 12.05–12.20 גראַמאָפאָן פליטען מוזיק; 12.30–13. – פּראָגראַם פאַר קינדער, 13–13.15 פאָרטזעצונג פון דער גראַמאָפאָן פליטען מוזיק, 13.15–13.20 טעגליכער פּראָגראַם ווי אויך קינאָ און טעאַטער-רעפּערטואַר; 16.15–17.10 גראַמאָפאָן-פליטען מוזיק 17.10-17.25 סקויטען · קאָמוניקאַט — 17.35–18. ראַדיאָ-כראָניק 18.–19.– קאָנצערט פון לייכטער מוזיק אויסגעפיהרט דורכ'ן ראַדיאָ-אָרקעסטער (טר. פון וואַרשאַ), 19.-19.20 פערשידענעס, 19.20 פעליעטאָן 19.02-19.35 גראַמאָפאָן-פליטען פון וואַרשאַ 19.30-19.50 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָגראַם אויף דאָנערשטאַג, און קאָמוניקאַטען 19.50–20 שולע · קאָמוניקאַט פון פ. א. פ. און שעה-צייכען, 20–20.15 ראַדיאָ · פּרעסע · זשורנאַל פון וואַרשאַ, 20.15–22.– ...הוענד · קאָנצערט און ליטעראַרישע מיטיירטעל שעה. 22–22.15 פעליעטאָן א. ט. „דריי שעה הינטער'ן וואַסער" (טר. פון וואַרשאַ) 22.15–24.– וועטער, פּאָליציי, ספּאָרט, און פ. א. ט. קאָמוניקאַטען, ווי אויך טאַנץ-מוזיק פון וואַרשאַ.

צוזאַמענפאָהר פון בוי-אַרבייטער

(§) אויפ'ן צוזאַמענפאָהר פון פרעזעסען פון די בוי-אַרבייטער-פאַראיינען אין פוילען, איז בעשלאָסען געוואָרען אונטערצונעמען אַנ'אַקציע געגען דער פערקלענערונג פון די אַרבייטס-לוינען אין דער בוי-אינדוסטריע. א דעלעגאַציע וועט איבערגעבען דעם מיניסטער פאַר עפענטליכע אַרבייטען א מעמאָריאַל וועגען פערברייטערן די אַרבייטען ביים בוי פון קאָמונאַלע און מלוכהשע געביידעס, כדי אַזוי אַרום צומילדערן די אַרבייטסלאָזיגקייט.

הלוואות פון דער קאָמונאַלער שפּאַר-קאַסע

די, וואָס ווילען געניסען פון הלוואות פון דער קאָמונאַלער שפּאַר-קאַסע דאַרפען אין דער ביטע אָנגעבען די צוועקען פון קרעדיט. עס מוזען אויך זיין 2 זשיראַנטען.

דעטראָניזירט א ציגיינער-קעניג אין לאַגעווניקער וואַלד

דאס „רעוואָלוציאָניזירטע" פאָלק האָט איהם דערביי בע'גנב'עט 40.000 זל.

(§) מיט עטליכע טעג צוריק האָבען אין לאַגעווניקער וואַלד הינטער לאָדז אויפגעשטעלט זייערע געצעלטען א באַנדע ציגיינער, וועלכע ווערען אָנגעפיהרט דורך דעם הערשט אַלפאָנס שוואָקא, איינעם פון די רייכסטע ציגיינער פון דעם לאַגער.

עהערנעכטען אָוונט איז צווישען די ציגיינער אויסגעבראָכען קריגערייען. די ציגיינער האָבען פאָרגעוואָרפען זייער אַנפיהרער שוואָקא, אז ער פערנעהמט זיך ווענגיג מיט'ן גורל פון זיינע אונטערטאַנען און ער זאָרגט גאָרנישט פאַר זייער וואוילזיין. אין רעזולטאַט איז זיך דער גאַנצער ציגיינער אָבאָז פונאַנדערגעפאָהרען אין אַנדערע ערטער, איבערלאָזענדיג אַלפאָנס שוואָקא'ן מיט זיין פאַמיליע אין וואַלד. צוזאַמענגעגאַנגען אין דער פריה, ד. ה. נעכטען איז געקומען קיין לאָדז צו ריימען, אייף זיין פערד דער פרעזידענט · אויסגעשטעלטער ציגיינער פיהרער שוואָקא, וועלכער איז צוגעפאָהרען צום אויספאָרשונגס · אַמט, וואו ער האָט געמאָלדען, אז פון זיין קאַראַוואַן האָט מען אַרויסגע'גנב'עט 40,000 זל. די גנבה איז אויסגעפיהרט געוואָרען דורך זיינע ציגיינער חברים, וועמען ער האָט דערביי אַנגערופען. א חוץ דעם האָ מען איהם צוגע'גנב'עט א שקעטעלע מיט בריליאַנטען, געלד און צוויי טייערע פוטער'ס.

די פּאָליציי האָט באַלד אַוועקגעשיקט צו די ציגיינער עטליכע פונקציאָנערען, וועלכע האָבען פעסטגעשטעלט, אַז דריי ציגיינער פאַמיליעס זענען פערשוואונדען געוואָרען ווי אין וואַסער אַריין. פון וואַנען עס קומען צו שוואָקא'ן אַזעלכע טייערע זאַכען און געלד, האָט ער נישט געקענט ענטפערן גענוי.

דער גורל פון לאָדזער שטאָט-ראַט

(ב) צי וועלען היי-יאָהר און הערבסט פאָרקומען נייע וואַהלען, אָדער די קאַדענץ פון מאַגיסטראַט וועט פערקירצט ווערען — די דאָזיגע פראַגע וועט דעצידירט ווערען אין אינערן-מיניסטער יום דעם 25. ד. ח.

געשאַפען א האַנדווערקער-קאָמיסיע ביים „אָרט"

(ג) ביים לאָדזער „אָרט" איז געשאַפען געוואָרען א וויכטיגע קאָמיסיע, וועלכע זאָל שטעהען אויף דער וואַך פון די אינטערעסען פון יודישען בעלי-מלאכה אין לאָדז און סביבה.

די דאָזיגע האַנדווערקער-קאָמיסיע איז א שטענדיגע, און אין איהר געהען אַריין פאָרשטעהער פון „אָרט", פון ביידע האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציעס און די יודישע האַנדווערקער-ראַטמענער ביי דער „קאַמער".

די קאָמיסיע האָט פאָלגענדע אויפגאַבען:

1) צו געבען די נעהערע אינציאַטיוו פאַר דער טעטיגקייט פון אַלע האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציעס און פאַר פערשאַפען אין זיין ריכטונג פון פערמילדערען דעם קריטישען מעמד פון די יודישען בעל-מלאכה, אין שייכות מיט'ן אינדוסטריע און צעכען און דער טעטיגקייט פון דער האַנדווערקער-קאַמער;

2) פיהרען א ברייטע אויפקלערונגס-אַרבייט צווישען יודישען האַנדווערקער-טום דורך דער פרעסע, פאָרלעזונגען און פאַרזאַמלונגען;

3) צוגעבען די איניציאַטיווע פאַר מעפונקציאָנירען אויפ'ן געביט פון פּראָפעסיאָנעלער בילדונג און פאַר-ערגענצונגס בילדונג.

פאַרשוואונדען א יודיש דינסט-מיידעל

צי איז זי נישט אמאָל אַריינגעפאַלען אין דער נעץ פון פרויען-הענדלער?

זייט א פּאָר טעג איז פאַרשוואונדען געוואָרען דאָס דינסט-מיידעל חנה קאָפּמאַן, וועלכע האָט געדינט ביי ה' שוואַצינסקי, ווסכאָדניאַ 65. חנה קאָפּמאַן איז א יונגע שעהנע בלאָנדינקע, 18 יאָהר אַלט. זי האָט געהאַט אויף זיך זעהר פיל „אַמאַטאָרען", אָבער די גאַנצע צייט, וואָס זי האָט געדינט אינ'ם דערמאָנטען הויז, האָט זי זיך אָרענטליך אויפגעפיהרט און כמעט שטענדיג געזעסען אין דער היים.

פאָריגען שבת איז זי אויף א קורצע צייט אַרויסגעגאַנגען פון שטוב און מעהר שוין נישט צוריקגעקומען. די בעלי-הבתים האָבען זיך דערפון שטאַרק בעאונרוהיגט און געמאָלדען דער פּאָליציי.

לעת עתה איז אָבער דאָס מיידעל, ווי אין וואַסער אַריין און מ'האָט מורא, זי זאָל נישט זיין געפאַלען אַלס קרבן פון א באַנדע פרויען-הענדלער.

פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט

רעגולאַציע-אָפּמאַכען

אויף 70 און 20 פּראָצענט

* * *

(ז) דער פירמע „וו. בראָוסקי און פ. ראָזענבלאַט", פערקויף פון פלויש-אויסאַרבייטונגען אויף זשעלאָגאַ 5 האָט דאָס האַנדעלס-געריכט פּראָלאָנגירט די צאָהלונגען אויף 1 חודש, אָנהויבענדיג פון 31. מאַי ד. י. דער בילאַנס פון דער פירמע האָט זיך דאַן געהאַט געשלאָסען מיט דער סומע פון 183, 163 זל. די אַקטיווען האָבען איבערגעוואויגען די פּאַסיווען. די זשיראָ-אַבליגאַ האָט זיך אין משך פון חודש'דיגען „נאַדזאָר" פערקלענערט פון 75000 זל. אויף 50,000 זל.

די פירמע בעזיצט נישט קיין אייגענע מאַשינען, די רויה-שטאָפען ווערען אַרויסגעגעבען איבערצואַרבייטען אין אַ אַפּרעטור און פאַרבעריי. מיט אַ האַלב יאָהר פריהער האָט די פירמע געהאַט גרויסע אומזאַצען, די פירמע האָט אויך עקספּאָרטירט איהרע סחורות קיין רומעניען, לאַטווע און אורוגוויי.

אַנ'אַנאַליז פון בילאַנס האָט בעוויזען, אַז די פּאָזיציע פון די קרעדיטאָרען פון די אָפּענע חשבונות האָט זיך גאָרנישט געענדערט. צוליב'ן קריזיס איז אונמעגליך צורעאַליזירען דעם סחורות-לאַגער אָהן גרויסע היזקות. צוליב דעם האָט דאָס געריכט בעריקזיכטיגט די ביטע פון דער פירמע וועגען צוטרעטען צו רעגולאַציע-אונטערהאַנדלונגען. די פירמע וועט רעגולירען אויף 70 פּראָצענט אין פערלויף פון 2 יאָהר.

דאָס געריכט האָט בעשטעטיגט דעם רעגולירונגס-אָפּמאַך פון דער פירמע „איזאַק שאַכטער און שותפים" און איהרע קרעדיטאָרען. די פירמע שאַכטער פאַבריצירט זיידענע סחורות (זשעלאָגאַ 5). אין נאָוועמבער פ. י. האָט די פירמע אַליין געבעטען, צו שטעלען זי אונטער אַנ'אופּאַדלאָשטש, מחמת דער קריזיס האָט זי אינגאַנצען רואינירט. ביי אַלע אָנשטרענגונגען פון די שותפים איז נישט געלונגען בייצוקומען די קאַטאַסטראָפע, וועלכע האָט די פירמע דערפיהרט דערצו, אַז איהרע פּאַסיוון זענען געווען העכער פון די אַקטיוון אויף 100 טויזענד זל. דער בילאַנס האָט זיך געשלאָסען מיט 249,206 זל. דאָס געריכט האָט דאַן ערקלערט די פירמע אין באַנקראָט.

לעצטענס האָט די פירמע דערלאַנגט א ביטע וועגען ערלויבען איהר אונטערהאַנדלען מיט די קרעדיטאָרען וועגען א רעגולירונגס-אָפּמאַך. די פירמע „שאַכטער" האָט פאָרגעשלאָגען צו רעגולירען אויף 20 פּראָצענט אין 4 האַלב-יעהרליכע ראַטעס, אָבער איין ראַטע וועט נישט געצאָהלט ווערען צום טערמין, וועלען אַלע איבעריגע ראַטעס גלייך מוזען געדעקט ווערען מיטאַמאָל. פאַרן אָפּמאַך האָבען זיך אַרויסגעזאָגט 4 קרעדיטאָרען וועלכע רעפּרעזענטירען די פירמע פון 242,799 זל. דער אָפּמאַך איז בעשטעטיגט געוואָרען. די געפאַלענע יצחק שאַכטער און סטעפאַן קראַטאָשינסקי איז צוריקגעקעהרט געוואָרען די סוחרישע עהרע.

פאַר אָפּשלאָגען א גנב

4 חדשים תפיסה

ביי א געוויסע מאַריאַנא זשימקעוויטש האָט אויפ'ן באַלוטער מאַרק אַנ'אונבעקאַנטער פּערשוין אַרויסגעריסען פון האַנד א 5-זלאָטי באַנקנאָט און אַנטלאָפען. פרוי זשימקיעוויטש האָט איהם נאָכגעיאָגט און איהם אָנגעכאַפּט פאַר דער מאַרינאַרקע.

אַנ'אַדורכגעהער האָט אָבער דער געליטענער פרוי געגעבען א קלאַפּ איבער דער האַנד און אַזוי אַרום געגעבען דעם גנב די מעגליכקייט צו אַנטלויפען. דער פערשוין איז אַרעסטירט געוואָרען.

פּנחס לייזנער אַזוי הייסט דער פערשוין איז נעכטען פאַר'ן משפט געוואָרען פאַר דער גנב'ישער טובה אויף 4 חדשים תפיסה.

פאַרשאָלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער הייַנטיגער צייט

(10. פאָרטזעצונג)

קוים אָבער איז פרוי פעלד ווידער אַליין געבליבען, האָט זי זיך גלייך אַראָפּגעלאָזט אויף די קניהען און גענומען זאָגען א תפלה צו גאָט פאַר איהר מאַנ'ס וועגען.

ווען זי האָט זיך א ביסעל בערוהיגט, האָט זי זיך צוריקגעלייגט אויף דער קליינער זאָפע און גענומען וואַרטען אויף דעם צוריקקומען פון איהר מאַן.

עס זענען פערגאַנגען עטליכע שעה און ער איז נישט צוריקגעקומען. עס איז שוין געווען נאָך האַלבער נאַכט. די מורא און שרעק ביי דער פרוי איז פון מינוט צו מינוט אַלץ גרויסער געוואַקסען. פאַר איהר האָט גענומען קלאָר ווערען, אַז מיט איהר מאַן האָט עפּיס אַנ'אומגליק פּאַסירט און אין רעדאַקציע. ווען זי זיצט דאָ אויף דער זאָפע רוהיג, געפינט ער זיך אפשר אין דער גרעסטער סכנה און ער בענקט נאָך איהר.

א פחד האָט אַרומגענומען די איינזאַמע פרוי. זי האָט געוואָלט אַוועק אין צימער פון איהר טאָכטער, כדי נישט אויסצוגעהן פון שרעק. אָבער עפּיס א מוטער-געפיהל האָט זי דערפון אָפּגעהאַלטען. ניין, זי טאָר דאָס נישט טון. בעלאַ דאַרף זיך אויף קיין פאַל נישט דערוויסען, אַז איהר פאָטער איז א גאַנצע נאַכט נישט געווען אין דער היים.

עס זענען ווידער אַוועק שעה'ן. דער טונקעלער הימעל האָט איינציגוויין גענומען ליכטיגער ווערען. און גרויע ליכט-שטראַהלען פון נייעם טאָג זענען אַריינגעדרונגען דורכ'ן פענסטער.

א דערשראָקענע איז זי פלוצלינג צוגעלאָפען צו דער טיר, כדי זי צו עפענען. יאָ, עס איז טאַקע ווירקליך אזוי געווען. זי האָט זיך נישט געטעמוישט. איהר מאַן איז נאָר וואָס אַריינגעקומען.

איהר צאַרט געפיהל האָט איהר אָבער נישט ערלויבט, אַז זי זאָל אַרויסווייזען דעם מאַן איהר וואַכקייט. זי האָט שנעל געוואָלט צוריקלויפען, כדי זיך אויפ'ן געלעגער צו וואַרפען, אָבער פלוצלינג האָט זי דערהערט די אונזיכערע טריט פון איהר מאַן. מיט אַלע כחות איז זי אַוועק געבליבען שטעהן ביי דער האַלב-אָפענער טיר.

פראַנץ פעלד איז אַדורכגעגאַנגען דאָס עס-צימער, אַריין אין זיין קאַבינעט און זיך מיט א שווערקייט אַראָפּגעלאָזט אויף א שטוהל, וואָס איז געשטאַנען נעבען שרייב-טיש.

די טיר איז געווען אַזוי ווייט געעפענט, אז פרוי פעלד האָט דייטליך געקאָנט זעהען איהר מאַן.

אָבער וואָס האָט זי דאָ דערזעהען! זי וואָלט איצטער אַרויסגעלאָזט א פערצווייפעלט געשריי. קראַמפּהאַפט האָט זי צוגעדריקט די האַנד אויף איהר קלאַפּענדיג האַרץ און איהרע צו טויט דערשראָקענע אויגען זענען געבליבען הענגען אויף דעם בלייכען פנים פון איהר מאַן.

פעלד האָט זיך נישט א ריהר געטון. זיין קאָפּ האָט מיד געזונקען אויף דער ברוסט, אָבער זיינע אויגען זענען ווילד געלאָפען הין-און-צוריק אין זייערע לעכער. מאָמענטענווייז האָט ער א ציטער געטון, ווי ער וואָלט געהאַט שרעקליכע שמערצען. זיינע בלאַסע ליפּען האָבען זיך כסדר בעוועגט און ער האָט עפּיס געמורמעלט.

די פרוי פעלד איז אַליין כמעט געשטאַנען אין דער טיר, און נישט געפרובט זיך א ריהר צו טון.

פלוצלינג איז פעלד אויפגעשפּרונגען פון זיין אָרט, אַרויסגענומען א בינט שליסלען פון זיין טאַש און פון איינעם פון די שופלאָדער אַרויסגענומען א בליצענדען געגענשטאַנד אין דער האַנד אַריין.

— פאָטער, פאָטער, וואָס האָסטו געטון, — דיין קללה פערפאָלגט מיך ביז צום קבר! — האָט ער מיט א געדעמפּט קול געמורמעלט.

פלוצלינג איז ער ווי צוזאַמענגעבראָכען און זיך גענומען אַרומקוקען אין צימער.

— האַ, עס איז גאָרנישט געווען. אַ, אָרימע לוציע, אומגליקליכע בעלאַ, אויך איהר וועט מיך פערשעלטען און איך וועל נישט קאָנען קוקען אין אייערע אויגען אַריין. אָ, גאָט, עס איז געווען א נידערטרעכטיגע האַנדלונג! פערשאָלטען זאָל זיין דער געדאַנק, וואָס האָט מיך געטריבען דערצו, אַז איך זאָל מיין גליק אויף אַזא אופן פרובען! יאָהרען לאַנג האָב איך די דאָזיגע לייַדענשאַפט אונטערדריקט און אין דער לעצטער מינוט האָט מיך דער טייוועל געצוואונגען אויף דאָס טייערסטע אין קאָן צו שטעלען. יאָ, איך בין אַנ'עלענדער! אָבער ווער, ווער איינציגליך טראָגט די שולד? מענשען זאָגען, אַז עס ליגט אין בלוט. ניין, ס'איז נישט אמת, יעדער מענש מוז האָבען זיין איינענעם ווילען און איך — איך בין א שוואַכלינג! רבונו של עולם, דערבאַרם דיך איבער מיין ווייב און קינד! אפשר וועט דער טויט מיך אויסלייזען פון דער קללה, וואָס הענגט איבער מיין קאָפּ!

אין דעם דאָזיגען מאָמענט האָט ער דעם בליצענדען געגענשטאַנד אויפגעהויבען אין דער הויך. עס האָט זיך דערהערט א געשריי און אין נאָהענטסטען אויגענבליק איז איהם זיין פרוי געלעגען אויף דער ברוסט.

דער שטאַרקער מאַן האָט זיך גענומען וואַקלען. דער רעוואָלווער, וועלכען ער האָט געהאַלטען אין דער האַנד, איז אַראָפּגעפאַלען אויף דער ערד און נאָר איין און איינציג וואָרט „לוציע" האָט זיך אַרויסגעריסען פון זיינע ליפּען.

— אָ, אַלמעכטיגער גאָט! — פראַנץ, וואָס האָסטו געוואָלט טון? — האָט לוציע גענומען שרייען מיט א צובראָכענער שטים, צודריקענדיג זיך וואָס אַמאָל מעהר צו זיין ציטערנדיגער ברוסט.

פלוצלינג האָט ער זיך אַראָפּגעלאָזט אויפ'ן שטוהל. אויך זי איז מיט אַראָפּגעזונקען, פעסט אָנהאַלטענדיג זיך אין זיין נאַקען און איהר פנים האָט פעסט צוגעדריקט צו זיינע גליהענדע באַקען.

אַזוי האָט עס געדויערט עטליכע מינוט.

פעלד האָט אָבער באַלד ערוואַכט. ער האָט פעסט און ליידענשאַפטליך אַרומגענומען זיין פרוי און אָנגעהויבען:

— טייערע, אין דעם דאָזיגען מאָמענט בין איך געצוואונגען צו ברעכען מיין הייליגע שבועה. שוין יאָהרען לאַנג, ווי מיין האַרץ פּרעסט א שרעקליכער סוד, וועלכען איך האָב אונטער א שבועה בעשלאָסען דיר דערפון נישט צו דערצעהלען. אָבער, אַזוי ווי דו ביזט איצט געווען אַנ'עדות פון דער דאָזיגער סצענע, בין איך געצוואונגען דיר אַלץ צו דערצעהלען!

— אָ, מיין ליבער פראַנץ, מיין טייערער אומגליקליכער מאַן, איך האָב דערפון געוואוסט, אַז די בעהאַלטסט עפּיס פאַר מיר, אַז דיין האַרץ ווערט געפרעסט דורך עפּיס א שרעקליכען סוד, אַז דיין מאַרך איז בעהערשט פון שלעכטע געדאַנקען, אָבער קיינמאָל בין איך נישט געווען צודרינגליך צו דיר, דו זאָלסט מיר דעם דאָזיגען סוד ענטפּלעקען, אַז דו זאָלסט מיר דיין פערטרויען שענקען! אויך איצט אין דעם דאָזיגען מאָמענט האָב איך נישט דאָס דרייסטקייט צו פערלאַנגען, אַז דו זאָלסט מיר אַלץ דערצעהלען. אָבער פאַר וואָס, פראַנץ, האָסטו אונז דאָס געוואָלט אָנטון?

זי האָט געוויינט און פערבאָרגען איהר וויינענדיגע פנים אין זיין ברוסט.

(פאָרטזעצונג קומט.)

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אָוונד
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16 :אדרעס
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

די שטייערן-פראגע איז — דער קאנטאקט מיט'ן לעבען

אין דער צייט פון דעם שווערען ווירטשאפטליכען קריזיס, וואס הערשט איצט כמעט אומעטום, האט מען אין איטליכע לענדער געווארפען די לאזונג פון רעגולירען די קאניונקטור. און דער מיטעל רעכענט איז די פערקלענערונג פון דער שטייערן לאסט. אלע אהן אויסנאהם גיבען זיך אפ א דין והשבון, אז די גרויסע לאסט פון שטייערן פערשמע־לערט די קויף־קראפט, האמעוועט די צירקולאציע פון קאפיטאל און דאס ווירקט שלעכט אויף דער קאניונקטור. דערמיט, וואס מ'וועט רייסען די שכי־רות פון די ארבייטער און נידעריגער מאכען די פרייזען וועט נאך די קאָ־ניונקטור זיך נישט פערבעסערען, אויב צו די דאזיגע 2 פאקטארען וועט נישט צוקומען א שטייער ־ רעפארם. קיין שום פרוב פון פערבעסערען די קאניונקטור וועט זיך נישט איינגעבען, אויב מ'וועט זיך האלטען ביי דעם ביז איצטיגען סיס־טעם פון דעם אומזאץ־אויסמעסטונג און וועט זיך נישט בעגניגען מיט די מאטער־יאלען, וואס דער שטייער צאהלער אליין און דאס לעבען שטעלען צו.

אויב מיר וואלטען זיך אפילו גע־שטעלט אויף דער הנחה פון די פינאנץ־אמטען, אז מ'קאן נישט האבען קיין צו־טרוי צו די אנווייזונגען פון די שטייער־צאהלער גופא, קאן מען נאך אויך זעהר לייכט נאכקאנטראלירען צו די אלגעמיי־נע סומע פון די אומזאצען האבען זיך ווירקליך געהויבען און אויף וויפיל זיי האבען זיך געהויבען. אויב למשל, דער כתורה־באגאזש אויף די באהנען איז אין יאהר 1928 געווען מיט 5 פראצ. מעהר, ווי אין 1926, ווי זשע האט מען אלזא געקענט בערעכענען, אז דער אומ־זאץ איז געוואקסען אויף 66 פראצ.? מ'קאן אפשר ענטפערן, אז מאסגעבענד איז דא דער האנדעל מיט אויסלאנד, ד. ה. דער עקספארט און דער אימפארט; דארף קודם כל פעסטגעשטעלט ווערען, אז דער האנדעל מיט אויסלאנד איז אין יאהר 1928 געוואקסען נאר אויף 23 פראצ. אין פערגלייך מיט 1926, און נישט אויף 66 פראצ. א חוץ דעם מאר מען אויך נישט פערגעסען, אז א גרוי־סער טייל פון אימפארט איז פערווענ־דעט געווארען אויף אינוועסטיציעס, און אז דער דאזיגער אימפארט איז כמעט נישט אדורכגעגאנגען דורך די הענד פון'ם האנדעל, נאר פון דער אינדוס־טריע און רעגירונג קארף דאך דאס נישט משפיע זיין אויף א שטייער־פער־גרעסערונג פון'ם האנדעל.

ווי אזוי האט געקענט וואקסען דער אומזאץ פון'ם פריוואטען האנדעל אויף 66 פראצ. ווען, למשל, דער שפיריט־מאנאפאל האט גאר נישט פערקויפט מעהר, ווי אין 1926 און אין פריוואטען־פשוט נישט צו פערשטעהן פארוואס דער שפירט־מאנאפאל האט נישט גע־האט קיין גרעסערען אומזאץ און ביים פריוואטען האנדעל זאל דער דאזיגער אומזאץ האבען געוואקסען אויף 66 פראצ.

דער דורכשניטליכער פערקויף פון זאלץ איז נאך אין משך פון דער צייט קלענער געווארען, און מ'קאן דאך נישט קומען און זאגען, אז דער מלוכה־מאַ־נאָפאל פיהרט פאלשע בוכער און ער גיט נישט אן דעם ריכטיגען אומזאץ. דער זאלץ־מאנאפאל איז פולקאם אין ארדנונג, צו זיין אומזאץ האט מען דעם פולקאמסטען צוטרוי: ווי אזוי זשע קומט עס, וואס אזא נייטיג ארטיקעל ווי זאלץ האט זיך נישט פערקויפט מער, ווי אין 1926 און אין פריוואטען־האנדעל זאל דער אומזאץ האבען גע־וואקסען אויף גאנצע צוויי דריטעל?

צי האט מען שוין אמאל גלייכגע־שטעלט די דאזיגע ציפערן און פינאנץ־מיניסטעריום, צי וואס מען זיי פערגלי־כען. צי האט מען זיך געפרעגט פון וואנען עס קומט דער שטארקער אונטער־שיד פון מאנאפאל ־ האנדעל און דעם פריוואטען ־ האנדעל? דער ענטפער, אז דער פריוואטער האנדעל בעהאלט זיינע אומזאצען, איז נאך אן ענטפער פון פערבלענדעטע פיסקאליסטען, און נישט פון ערנסטע עקאנאמיסטען, און אזעלכע מוזען אונבעדינגט זיין די רעגירונגס בעאמטע אין פינאנץ ־ מיניסטעריום. מיר זענען מודה: אז דער פריוואטער האנדעל גיט טאקע נישט אן ביז צו דער נעגאטיוו די ציפערן פון זיין אומ־זאץ, עס איז אבער אויסגעשלאסען, אז דער האנדעל זאל האבען פערליי־קענט א'ן אומזאץ אויף גאנצע 6 מיליארד זלאט. אין אנבריגנס דארף דער, וואס שטעלט פעסט, אז דער אומזאץ איז גע־שטיגען אויף 66 פראצענט, אויפווייזען, אויף וואס פאר א יסוד ער האט גע־מאכט זיינע מסקנות. און דאס האט מען בשום אופן נישט געטון.

ווי זעהט אויס אין דער פראקטיק די שטייערן ־ בעלאסטיגונג? ווען מען זעהט, אז צווישען די 646 טויזענד האנד־לונגס-אונטערנעהמונגען זענען 409 טוי־זענד אונטערנעהמונגען פון דער 3. און 4. קאטעגאריע מאכט אויס אויף יעדען איינעם פון די לעצטע 2 קאטעגאריעס 245 זלאט. אומזאץ שטייער לטובת דער מלוכה. און ווען מען רעכענט נאך צו א פאטענט, הכנסה־שטייער און אלע אנדערע צרות, ווי לאקאל־שטייער ווענ־שטייער א. א. קומט אויס, אז יעדער קרעמערל צאהלט שטייערן 500 זל. א יאהר. דאס איז א גאנצער דריטעל פון די הונגער־רווחים. וואס עס האבען די 409 טויזענד משפחות אין פוילען.

נישט קיין בעסערע סיטואציע איז אויך מיט די שטייער צאהלער פון דער צווייטער קאטעגאריע. דורכשניטליך מאכט אויס אויף יעדען סוחר פון דער צווייטער קאטעגאריע אנ'אומזאץ־שטייער פון 3060 זל. און אויב מען זאל צורעכענען דעם פאטענט, די קאמונא־לע שטייערן דעם הכנסה שטייער און אלע אנדערע אפצאהלונגען, קומט אויס, אז יעדער מיטעלער סוחר צאהלט 420 זל. שטייערן א חודש, און אט דערוין ליגט די סבה וואס דאס סוחר'טום ווערט הרוב.

די אויסמעסטונג פון אומזאץ־שטייער פאר'ן יאהר 192 צוזאמען מיט דעם צושלאג פון 10 פראצ. מאכט אויס 454 מיליאן, אין יאהר 1926 האט ער נאר אויסגעמאכט 263 מיליאן, און 1927 — 368 מיליאן.

די אפיציעלע סטאטיסטיקער פער־גלייכען די הכנסות פון אונזער אומזאץ שטייער מיט די הכנסות אין אנדערע לענדער און זיי ווייזען אן, אז אנדערע הכנסות זענען פיל קלענער, ווי אין פראנקרייך און אין דייטשלאנד. אונזערע פיסקאליסטען האלטען, אז אונזערע שטייער ־ צאהלער ווערען בעהאנדעלט צו מילד און פערגלייך מיט פראנק־רייך, דייטשלאנד און משעכאסלאוואַ־קיע. מען פערגעסט אבער דערביי, אז אין פראנקרייך איז איצט געלד, ווי בלאטע, אז דער אפיציעלער צינז־פוס איז ביי אונז 3 מאל גרעסער ווי אין פראנקרייך און אונזער פאקטישער צינז־פוס איז 6 מאל גרעסער, ווי אין פראנק־רייך, אז פראנקרייך איז אנ'אינדוסטריע לאנד, און פוילען א לאנד פון אגרי־קולטור. אז אין דייטשלאנד, למשל איז דער עקספארט און אימפארט מיט 11 מאל גרעסער, ווי ביי אונז און די בעי־פעלקערונג איז דארט צוויי מאל אזוי גרויס ווי אין פוילען, און דאנקען זעי־נען די הכנסות פון אומזאץ־שטייער נאר מיט 4 און האלב מאל גרעסער, ווי אין פוילען.

מ'פערגלייכט אונז מיט משעכאסלאוואַ־קיען, וואס פראפארציאנעל איז דארט דער האנדעל מיט אויסלאנד 4 מאל אזוי שטארק ווי ביי אונז, דערביי פיהרט משעכאסלאוואקיען ארויס אויס־געארבייטע פראדוקטען און פיהרט אריין רוהע־שטאפען, און מיר פיהרען אריין האלב ־ פאבריקאטען און פאבריקאטען. עס איז דערלאזבאר און מ'קען אויך פאר גלייכען א גלייכען מיט א גלייכען, אבער נישט דעם קבצן מיט א נגיד, און דער־צו נאך ארויסציהען קאנסעקווענצען — לרעה פון די דאזיגע קבצנים.

די רעגירונג רעדט אזוי פיל וועגען דער פערזיכערונג און דער ריכטונג פון דער לאנדווירטשאפט, עס דארף אבער שוין אויך אמאל קומען א צייט צו רעגו־לירען די האנדעלס אונטערנעהמונגען. די לאגע אין האנדעל איז זעהר גע־פעהרליך. די פערקלענערונג פון דער פראטעסטען ־ כחאליע איז נישט דער נידעריגער בארעמעטער. אז מ'קויפט ווייניגער אויף וועקסלען, מוזען זיך ממילא פערקלענערען די פראטעסטען.

דער. וואס עס זעהט, וואס עס טוט זיך אין האנדעל, דער זעהט אז עס קומט אן א שטורם. אונזערע פיסקאלים מען האבען פערלוירען דעם קאנטאקט מיט דעם ווירטשאפטליכען לעבען. דער קאנטאקט מוז אבער אונבעדינגט צוריק אנגעקניפט ווערען. און טאקע צוליב דער איינענער טובה, ווארום דער שטורם איז גרייט צו פערניכטען נישט נאר בלויז דעם האנדעל.

ד"ר פ. ראטענשטרייך.

„רויטע אַרמיצעס" אנטלויפען פאר יודישע מתים...

(מעשה שהיה פון סאוו.-רוסלאנד)

אין די לעצטע צייטען האט, ווי בעקאנט, די רעליגיעזע קאמפאניע פון די „בעזבאזשניקעס" זיך אנגעהויבען פערשטארקט און האט אנגענומען מורא־דיגע פארמען.

די סאוויעטישע מאכט בעמיהט זיך אפילו די דאזיגע ווילדע טעראר־מעשים צו האלטען בסוד. אבער פון די אנט־לאפענע פון סאוויעטישען גיהנום דער־ווייסט מען זיך משוגה'דיגע אקטען.

איינער פון די אנטלאפענע פון שטע־טעל זוויאהל (אויף אוקראינא) דער־צעהלט אנ'אויסערגעוועהנליכען און כאַ־ראקטעריסטישען פאל, וואס האט ערשט מיט עטליכע טעג צוריק פאסירט אין דאזיגען שטעטעל.

אין א געוויסען טאג איז אין שטעטעל זוויאהל אראפגעקומען א גאנצע כ'חבה אגיטאטארען פון „בעזבאזשניקעס־פער־איין, כדי צו פערשפרייטען די פרייע „אפיקורסישע לעהרע". אויף אנ'עפענעם מיטינג האבען די אגיטאטארען ערקלערט, אז יעדער איינוואוינער פון שטעטעל, וואס מען וועט כאפען ביים בעגעהן דעם געפעהרליכען „חטא" פון דאווענען צו אין שטוב אדער ערגיץ אנ־דערש, וועט פערשיקט ווערען אין סאָ־לאווקי", און זיין פערמעגען וועט ווע־רען פערברענט.

א קורצע צייט נאכ'ן פראקלאמירען די דאזיגע מיטעלאלטערליכע אינקוויזי־ציע איז די אטמאספערע פון ג.פ.או. גע־ווארען אלארמירט, אז די יודישע איינ־וואוינער פון שטעטעל פערלאזען יעדע נאכט זייערע דירות און בעהאלטען זיך. הייט לויפען זיי אלע ארויס הינטער דער שטאט. די דאזיגע געהיימניספּולע געשיכטע האט זיי שטארק פעראינטערע־סירט, און עס זענען געווארען ספעציעל ארויסגעשיקט 2 ג.פ.או.־אגענטען אויס־צופארשען די סבות פון די נעהטיגע נאכט־וואנדערונגען.

ווען ביידע אגענטען זענען נאך עטלי־כע שעה נישט צוריקגעקומען — זענען ווידער געווארען ארויסגעשיקט עטליכע אגענטען אויפזוכען די פערשוואונדענע. בעת די פרישע אגענטען האבען זיך גע־פינען הינטער'ן שטאט לעבען דעם אל־טען יודישען בית־עלמין, האבען זיי צו זייער גרויסער שטוינונג פלוצלינג געפי־נען איינעם פון די פערלוירענע אגענטען ליגען אויף דער ערד, שטאמשענדיג עפּוס ווי אין פיבער, דאגעגען דער צווייטער אגענט איז געשטאנען דער־נעבען, ארויסווייזענדיג סימנים פון משוגעת.

נאכ'ן צוריקברענגען דעם פער'חלש'־טען ג.פ.או.־אגענט צום בעוואוסטזיין, האט ער דערצעהלט, אז די יודען פון

(ענדע זייט 6)

פרייע איינוואנדערונג פאר יודען אין מעקסיקא

ערקלערונג פון מעקסיקאנישען קאנסול אין אנטווערפען.

דער טומעל ארום דעם איינוואנדערונגס־פערבאט פאר יודען און כינעזער. - עליה־גזירה פאר.. אראבער.־ווער קען פאה־ען קיין מעקסיקא? — צי וועט די רעגירונג שטיצען א מאסען־עמיגראציע?

(א בריף פון אנטווערפען) -:- פון מ. י. נירענבערגער.

די לעצטע וואכען טומעלט זיך אין פערשידענע יודישע צייטונגען, בעזונ־דערס אין דער אמעריקאנער יודישער פרעסע וועגען דעם, אז דער מעקסיקא־נער אינערן־מיניסטער האט געוואלט פארלייגען דעם דארטיגען מלוכה־פרע־זידענט א געזעץ־פראיעקט פאר פער־ווערען איינוואנדערן קיין מעקסיקא יודען און כינעזער.

געמענדיג אין אכט די וויכטיגקייט פון אזא עמיגראציע־לאנד, ווי מעקסי־קא, האבען מיר געפונען פאר נויטיג זיך צו ווענדען צום קאנסול פון מעקסי־קא אין אנטווערפען, וועלכער אלס קאנסול אין אזא וויכטיגער פארט־שטאט דארף שטעהן אויף דער הויך פון די פראבלעמען פון עמיגראציע קיין מעקסי־קא. דאס האט זיך אויך בעשטעטיגט.

דער קאנסול איז נישט בלויז א בקי אין די עמיגראציע־פראבלעמען, נאר איז אויך געווען אינפארמירט וועגען די רעגעלען, אנטיסעמיטיזם א. א. וו.

דער קאנסול איז געווען ערשטוינט צו הערען פון מיר אזא ידיעה וועגען מעקסי־קא, וואס איז מקלערענט צו אלע נאציאנען.

— אויב די ידיעה האט זיך בעוויזען אין א צייטונג פון די פעראייניגטע שטאטען, דאן איז עס איינע פון די פיל אמעריקאנער מאנעווערס צו שאפען אנ־אומגינסטיגע שטימונג לגבי מעקסיקא. שוין פון לאנגע צייטען אז שמעקט נישט די פעראייניגטע שטאטען דער פער־שטעלטער וועג צום פאנאמא־קאנאל. דאס מעקסיקאנישע פאלק האט אבער תמיד פערשטאנען זיך צו פערטיידיגען געגען די אנגריפען פון צפון־אמעריקא און בעוויזען צו בעהערשען איהר נא־ציאנאלע פרייהייט און אומאפהענגיג־קייט.

די עמיגראציע פון פיל אויסלענדער האט צוזאמען מיט דער גרויסער אויפ־בוי־ענערגיע און ווילען פון די איינגע־בוירענע געשאפען א פינאנציעלען אויפ־שוואונג פון'ם לאנד, און דאס פערדרייסט אמעריקא. פאר א טייל אמעריקאנער איז „גרוים אין די אויגען" אונזער צו־גאנג צום פאנאמא־קאנאל.

בנוגע יודען האט דער קאנסול ער־קלערט:

— פינף יאהר האב איך געוואוינט אין אמעריקא, איך קען די יודען און ניו־יארק און איך ווייס, וואס פאר א וויכטיגען פלאץ זיי פערנעמען אין דער דארטיגער אינדוסטריעלער, קאמערציע־לער און פינאנציעלער וועלט. איך ווייס אויך, אז אין אמעריקא זענען פאראן געוויסע שיכטען, וואס שטעלען יודען אוועק אויף דער זעלבער מדרגה, ווי נע־גערס און וואס האבען אפילו געשאפען געזונדערטע און אקטיווע אנטיסעמיטישע ארגאניזאציעס (קו־קלוקס־קלען). איך בין זיכער, אז דארט דארף מען זוכען דעם מקור פון די ידיעות. די זעלבע אמעריקאנער „פאטריאטען", וואס האל־טען אזוי פון דער ריינקייט פון זייער ראסע, שרעקען זיך אויך פאר דער ענט־וויקלונג פון א שלמות'דיג לאנד און הא־בען מורא, אז די „פערהאסטע יודען", וואס זענען אבער גוטע סוחרים, זאלען אמאל נישט מיטהעלפען צו דער ענט־וויקלונג פון מעקסיקא.

— עס איז אבער מעגליך אמת — זאגט ווייטער דער קאנסול — די צוויי־טע העלפט פון דער ידיעה: עס ווערען לעצטענס געמאכט בעשרענקונגען פאר דער עמיגראציע פון אזיאטען, בעזונ־דערס כינעזער און אראבער. די אראַ־בער פון סוריען, לבנון און ארץ־ישראל. דאס איז די גאנצע פראגע. די סיבה פון דעם געזעץ־פראיעקט איז די, וואס די דאזיגע עמיגראנטען פערגוואלטיגען אפט די געזעצען פונ'ם לאנד און פאלען צו לאסט די צדקה־אינסטיטוציעס. פון די בירגער פון די "ערמאנטע לענדער וועט מען פערלאנגען 10 טויזענד פעזאס (אונגעפעהר 5 טויזענד דאלאר) אלס גאראנטיע, אז זיי וועלען זיך קענען איינארדנען אין מעקסיקא — און נישט דארפען אנקומען צו קיין געזעלשאפט־ליכער אונטערשטיצונג.

דער קאנסול ווייזט אונז די לעצטע פערארדנונג פונ'ם דעפארטאמענט פאר עמיגראציע פון 27. יולי ה.י. און וועל־כער מ'רעדט זיך נאר וועגען מיטלען געגען אראבער און כינעזער.

— יודען אין מעקסיקא ווערען תמיד גערן אויפגענומען. אין מעקסיקא ווייסט מען נישט פון קיין אנטיסעמיטיזם. פאר אונז איז נאר וויכטיג די קוואליטעט פונ'ם עמיגראנט און די נוצען, וואס ער קאן ברענגען. דער בעסטער בעוויז דערפאר איז, וואס מעקסיקא איז גע־ווען די ערשטע, וואס האט איינגעלאדען צו זיך די אזוי־גערופענע „ספרד'ישע" יודען. די דאזיגע עמיגראנטען זענען פאר אונז די וויכטיגסטע, ווייל זיי רע־דען דאך אונזער שפראך.

די לעצטע צייט האט מען זיך אפילו בעזונדערס פערנומען מיט אראפברענגען די אויבענדערמאנטע יו־דען צו אונז. זיי וועט די רעגירונג תמיד העלפען זיך איינארדנען.

יודען פון אלע לענדער, ווי בכלל אלע אייראפעער, זענען ביי אונז געוואונשענע געסט.

— וועלכע זענען די אלגעמיינע בע־דינגונגען — פרעג איך ווייטער — און צי איז די רעגירונג גרייט צו העלפען א מאסען־עמיגראציע פון נוצליכע ארבייטער־עמיגראנטען?

— קיין מעקסיקא קאנען קומען פאר־אלע עמיגראנטען, וועלכע האבען א קאנ־טראקט פון א דארטיגער פירמע, אדער וואס קאנען בעווייזען ביים ארבייטאמט אויפווייזען לכל הפחות 200 פעזאס (לערך 200 דאלאר), כדי זיכער צו זיין, אז זיי וועלען די ערשטע וואך האבען צו עסען און אויך די נויטיגע הוצאות פון האָ־בען צו זייער רייזע־ציל.

— די רעגירונג איז אויך גרייט צו העלפען אנ'עמיגראציע פון ארגאניזיר־טע גרופען פון גוטען עמיגראנטען־מאַ־טעריאל.

ביים געזעגענען זיך זאגט מיר דער קאנסול ואלאמאל: „שרייבט דרייסט, אז די יודען קאנען קומען קיין מעקסיקא און זיי וועלען דארט גוט אויפגענומען ווערען.

יודישע קליינהענדלער און האנדווערקער

ווערען גערופען צו בעזעצען זיך אין דרום-פראנקרייך

וואס איז געווארען פון די קליינע יו־דישע ישובים אין בלאמאן, און קאר־פענטראס, און קאוואיאן, ווי עס האט אמאל געבליהט א יודיש לעבען? וואס איז געווארען פון די קליינע געמיינדען פון יודישקייט, וועלכע האבען אמאל פון זיך ארויסגעלאזט העלדען און האבען ארויסגעגעבען גאונים, חכמים און דיכ־טער? ווי האלט עס דארט איצט מיט יודישקייט? וויפיל יודען זענען פאר־האן, מיט וואס זענען זיי זיך מפרנס און ווי האלט עס מיט זייער גייסטיגען מצב?

שלעכטע גרוסען קומען אן פון דארט. די רבנים פון יענע שטעט — די געהיי־מע יודישע צענטערען — האבען אויפ־געהויבען א הילפס־געשריי צו ראטעווען פון דער לאנגזאמער גסיסה די קליינע קהלות, וואס געהען אויס.

און, ווי עס ווייזט אויס, איז די גסיסה גאר נישט אזא „לאנגזאמע".

ליינענען מיר אין לעצטען נומער פון „ל'אוניווער איזראעליט" א ריהרענדען ברוף פון ראבינער שאלטיאל פון אווי־ניאן, וועלכער שילדערט אין זעהר טונ־קעלע פארבען דעם מצב פון די יודען אין יענע קליינע שטעטלעך.

וואס קומט ארויס, אז דארט זענען פאראן שעהנע שוהלען, אז עס זענען דארט קיין דאווענערס נישטא? עס איז אפילו דארט פאראן א קאמיטעט צו פערשיצען די שוהלען, אבער דער קאמי־טעט קאן, ווייזט אויס, נישט לעזען די פראגע פון מאנגעל אין מתפללים און מאנכע פון די שוהלען איז אפילו נישטא קיין מנין, און מען קוקט ארוים אויף א טוריסט, אויף עפעס א בעזוכער, ער זאל קאנען זיין א „צעהנטער צום מנין".

„און קאוואיאן — שרייבט דער ראַ־בינער — איז נישט געבליבען מעהר, ווי איין יודישע משפחה. און קארפענטראס זענען נישטא מעהר, ווי עטליכע יודישע משפחות, און עס ווערט דארט כמעט ווי נישט געדאווענט אין דער „וואונדער־באַרער שוהל", וואס די שטיינער דער־צעהלען מיט אזא ריילקייט די גרויסקייט פון אהר עבר'ן!"

און דער שרייבער פון ארטיקעל דער־צעהלט, אז נאר יום־כפור זענען דארט פאראן יודען, א דאנק די „יודישע ערד־ארבייטער", וועלכע דער „הילפס־קאמי־טעט פאר די יודישע עמיגראנטען" האט

(ענדע זייט 6)

די שווארצע „יודישע חתונות"

בעת די פאגראם-טעג אין רומעניע

אין א קארעספאנדענץ פון קישינעוו אין אנ'אויסלענדישער צייטונג ליינען מיר:

אנפאלען, פערוואונדעטע יודען, רואי־נירטע הייזער, הורבות און קרבנות. עס בייטען זיך שנעל די נעמען פון שטעטלעך, וועלכע לייד'ען פון די מער־דער.

בארשא, וואמא. קימפולונג, נאך אמאל בארשא, בעליץ, סוטשאווא, טור־נו־פרומאס, יאסי... און דא לויפען דעפּ־לעגאציעס פון אויף טויט דערשראקענע יודען פון קאלאראש לעאווא, אונגעני, קאהול, טעלענעשט... און פון וואנען דען נישט? און אומעטום — איין און דער זעלבער נוסח, איין און דער זעלבער שגיון.

דער גרעסטער צארן איז אויסגעגאסען געווארען אויף באלאטשאן, 76 קילאמע־טער פון סוטשאווא. באלאטשאן איז א קליין שטעטעלע, כמעט א דארף, פער־מאגט נישט מעהר פון דריי פיר געמע־לער, אבער עס ליגט אויף שעהנע בערג און מאכט זעהר א פיינעם איינדרוק. יודישע פאמיליעס זענען דארטען פאר־האן בסך הכל ביי דרייסיג און פון זיי זענען ביים פאגראם רואינירט געווארען גאנצע 24 פאמיליעס.

דאס גאנצע שטעטעל, קאן מען זא־גען, איז אין איין טאג חרוב געווארען און די יודען זענען געבליבען אין דעם, וואס זיי האבען אויף זיך געטראגען. ווען זיי האבען זיך אויסבעהאלטען ביים פא־גראם.

באלד נאכ'ן אומגליק אין סוטשאווא, האבען די באלאטשאנער פויערים אנ־געהויבען צו מגרמלען אויף די יודען, אז זיי זענען שולדיג אינ'ם יקרות, אינ'ם קריזיס, און מען מוז זיך רעכענען מיט זיי אפרעכענען. „שוועבעלעך זענען טייער געווארען... צוקער איז טייער געווארען, שטייערען מאהנט מען ביי אונז, און דער קאפיטאל ליגט אין יודישע הענט"..

— אט מיט אזעלכע טענות האט מען איינער דעם צווייטען אונטערגעוואָרעמט און גערופען צו נקמה אן די יודען.

יודען האבען געזעהען, אז עס האלט מיט זיי שמאל, האט מען, ווי עס פיהרט זיך, איינגעקעשיקט א דעלעגאציע קיין טשערנאָוויץ, צו בעטען סאלדאטען, אבער דער נעגערשאל־סעקרעטאר פון טשערנאָוויצער דיוויזיאן־מאיאר האט פארגעווארפען די יודען, אז זיי אליין רופען ארויס א פאגראם מיט זייער שרעק פאר'ן פאגראם. „טרייבט נישט איבער" — האט ער זיי געזאגט — „וועט גארנישט געשעהען"!

און ווען די יודישע דעלעגאציע האט זיך אומגעקעהרט קיין באלאטשאן, איז שוין געווען נאך אלעמען: אלע יודישע הייזער זענען געווען צוראבירט, דאס מעבעל — צוהאקט אויף שטיקלעך, די קישענעס, פערענעס — צוריסען און צו־פליקט.

די פויערים האבען זיך בעגוצט מיט די שטיינער פון שאסע. א האגעל פון שטיינער איז אין יענעם טאג געפאלען אויף יעדען יודישען הויז, די פויערים האבען אין זייערע פארטיכלער געטראגען שטיינער צו זייערע מענער, און יענע האבען באמבארדירט די יודישע הייזער. אויף די גאסען וואלגערן זיך שטוב־זאכען, מאנופאקטור־חתיכות, רייז, צו־קער, אלערליי „שפייז־ארטיקלען אויס־געמישט מיט פעדערן. בעת מעשה הא־בען די יונגע פויערישע קינדער גע־טאנצט און געזונגען לידער, מען האט זיך משמח געווען מיט דער „יודישער חתונה".

שוידערליכע סצענעס האבען זיך אפ־געשפילט שוין נאכ'ן פאגראם, ווען די יודען, וועלכע זענען געלעגען בעהאלטען אויף די פעלדער, האבען זיך אומגע־קעהרט אין שטעטעל אריין. עלטערן האבען יאמערליך געוויינט, ווען זיי הא־בען זיך בעגעגענט מיט זייערע קינדער, און קינדער האבען פון פרייד געקלאפט. וואס זיי האבען דערזעהען זייערע עלטערן.

דאס איז די געשיכטע פון באלא־טשאן. אבער וואו האלט עס איצט? דאס פייער ווארפט זיך אריבער קיין בעסאראביען, די אנטיסעמיטען ארבייט־טען אונגעשטערט און פיל שטעטלעך און דערפער פון בעסאראביען, אלע טאג קומען אן נייע אונרוהיגע ידיעות פון אנדערע פונקטען וועגען פאגראם־העצעס. יודען לויפען קיין קישינעוו נאך הילף, נאך שוץ, און אויך דא, ווי אין טשערנאָוויץ, ענטפערט מען זיי: טרייבט נישט איבער, וועט אלץ אין ארדנונג זיין!...

דערווייל איז די לאגע אין גאנץ בעסאראביען א שרעקליכע.

—=0§0=—

האלענדישע זשורנאליסטען קומען קיין פוילען

האאג, (יט"א)

פון האלאנד זענען אפגעפאהרען קיין פוילען א גרופע האלענדישע זשורנא־ליסטען, כדי זיך בעקענען מיט דער לא־גע אין פוילען. פיל אויפמערקזאמקייט וועלען די זשורנאליסטען ווידמען דער לאגע פון די נאציאנאלע מינדערהייטען בפרט דער יודישער.

זעלבסטמארד פון דראמאטורג און רעזשיסער שמואל גראסמאן

באקאו, (יט"א)

דער בעקאנטער יודישער דראמאטורג און רעזשיסער סאמועל גראסמאן, וועל־כער איז אויך געווען טעטיג אויפ'ן גע־ביט פון יודישער געזעלשאפטליכער שוץ, איז בעגאנגען זעלבסטמארד אין באקאו דורך ארויסשפרינגען פון 16. שטאק. ווי מען רעכענט, האט דעם זעלבסטמארד פערורזאכט א נערוען־ערשיטערונג. גראסמאן האט געשריבען א ריי טעאטער־שטיק און איז דער אויטאר פון די „50 געזאנגען פון דער ביבעל".

זיך דערטרונקען אין מקוה

משערנאוויץ, (יט"א)

אין סטראזשא (בוקאווינע) האט פאַ־סירט א זעלטענער פאל. דער 70־יעה־ריגער סוחר, מענדעל רודיק איז פאר דעם ראשו־השנה געגאנגען זיך טובל זיין אין מקוה. ווען מענשען זענען שפעטער אריין אין מקוה, האבען זיי געפו־נען רודיק'ן א דערטרונקענעם. עס איז נישט בעוואוסט, צי האט רודיק בעגאנ־גען זעלבסטמארד אדער ער איז צוליב אנ'אומגליקליכען צופאל דערטרונקען ווארען.

פאר'ן ווינטער-סעזאן אין לאדז

62000 אַרבייטער בעשעפטיגט איצט לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע.

פערגאַנגענע וואָך האָט די לאָדזער גרויסע טעקסטיל-אינדוסטריע אָנגעהויבען אַרבייטען מיט איהר אינטענסיווי־טעט. 6 טעג אין וואָך האָבען געאַר־בייט 23 פאַבריקען, וועלכע האָבען בעשעפטיגט 24,684 אַרבייטער (מיט א וואָך פריהער האָבען געאַרבייט צו 6 טעג נאָר 21 פאַבריקען), 5 טעג האָבען געאַרבייט 7 פאַבריקען, וועלכע האָבען בעשעפטיגט 11,934 אַרבייטער, 4 טעג אין דער וואָך 5 פאַבריקען, וועלכע האָבען בעשעפטיגט 7,457 אַרבייטער.

במשך פון דער פאָריגער וואָך האָט די לאָדזער בוימוואָל-אינדוסטריע בע־שעפטיגט 49072 אַרבייטער אין 43 פאַב־ריקען.

די וואָל-אינדוסטריע האָט בעשעפ־טיגט די לעצטע וואָך 13,625 אַרביי־טער אין 31 פאַבריקען!

* * *

היינטיגען חודש איז אַריינגעטרעטען א שטילשטאַנד אין זאָקען-מסחר. צוליב דעם איז שוין בעגרעניצט געוואָרען די פּראָדוקציע. פון זומער-סעזאָן. דאַגעגען פערגרעסערט זיך די פּראָדוקציע פון זאָקען אויפ'ן ווינטער-סעזאָן.

קופאָן № 153
אויף אומזיסטע
יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופאָן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מיטוואָך.
ד. 20. אויגוסט פון 9½—8½ אָוו.

לאדז אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער ליניע

טעלעפאנישע קאמוניקאציע

דער אונטערערדישער טעלעפאָנישער קאַבעל לאָדז-וואַרשא איז שוין פער־ענדיגט. איצט וועלען אָנגעהויבען ווע־רען די אַרבייטען ביים לעגען א קאַבעל צווישען לאָדז און פּיעטריקאָוו. דער קאַבעל וועט פערלעגט ווערען ביז צו דער פויליש-דייטשער גרעניץ.

צוזאַמענטרעף פון „החלוץ" פון לאָדזער סביבה.

(פ) פרייטאָג שבת און זונטאָג איז פאָרגעקומען א פייערליכער צוזאַמענ־טרעף (פגישה) פון „החלוץ" פון לאָד־זער סביבה. עס האָבען אָנטיילגענומען 200 מיטגלידער פון 13 פונקטען, ס'זע־נען געפיהרט געוואָרען חברים-שמועסן א. ד. ט. „די איצטיגע לאַגע אין ציוֹ־ניזם" און די אויפגאַבע פון „החלוץ". און ס'זענען אויך אָנגענומען געוואָרען רעזאָלוציעס וועגען עליה, יודיש-ארצ־ישראל'דיגער צוזאַמענאַרבייט א. א. וו.

זונטאָג אָוונד איז נאָך אַן'אויפ־מאַרש אין אַלעקסאַנדער איינגעאָרדענט געוואָרען א פייערליכע אַקאַדעמיע מיט ארץ-ישראל'דיגע און אַרבייטער-לידער און „הורא"-טענץ. דער איינדרוק איז געווען א שטאַרקער.

——:0:——

שטאַטישע טראַמוואַיען ווערען פערברייטערט

עקסט-שטאָט ווערען בעקומען נייע ליניעס

אין קומענדיגען יאָהר וועט דער טראַמוויי נומער 3 צוגעהן פון לאָדז ביז'ן דאָרף ציגאַנקאַ, אויף אַזאַ אופן וועט די שטאָטישע קאָלאָניע אויף פאַ־לעשיע האָבען א דירעקטע קאָמוניקא־ציע מיט'ן טראַמוויי; עס וועט אויך פערלענגערט ווערען די ליניע, וואָס ציהט זיך דורך דער נאַרוטאָוויטש-גאַס קיין ווידזעוו, אָדער צו דער נייער משא־סטאַציע, וואָס דאַרף איבערגעטראָגען ווערען פון פאַבריקס-וואָקזאַל. דער שטאָטישער טראַמוויי זאָל חוץ דעם אויך צוגעהן ביז זשאַביעניץ, פונקט ווי זי געהט היינט צו קיין „זדראָוויע". די טראַמוויי-ליניע, וואָס געהט דורך לאַגעווניצקאַ, וועט דאָרט פערלענגערט ווערען ביז צו דער קראַנקען-קאַסע.

——:0:——

צום אַלוועלטליכען קאָנגרעס פאַרן אַרבייטענדען א"י און דער מצב אין אַרבייטס-ציוניזם.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַלוועל־טליכען קאָנגרעס פאַרן אַרבייטענדען ארץ-ישראל וועלכע קומט פאָר אין סעפטעמבער. אָרדענט די „התאחדות" איין מאָרגען דאָנערשטאָג אין אייגע־נעם זאַל א עפענטליכע פערזאַמלונג א. ד. ט. דער נאָהענטער קאָנגרעס פאַרן אַרבייטענדען ארץ-ישראל און די לאַגע און אַרבייטס-ציוניזם. ס'וועט רע־פערירען ה' יוסף לוי.

21 טעג אַרעסט

פאַר באַרגען זיך געלד ביי אַרעסטירטע

(ב) פאַר'ן מיליטערישען קריגס-געריכט איז געשטאַנען דער סערזשאַנט סטעפאַן שאַלגא. בעשולדיגט, אַז אַלס דיזשורני אין מיליטער-אַרעסט האָט ער זיך אָפט געבאָרגט געלד ביי אַרעסטירטע זעלנער. שאַלגא איז פער'משפט געוואָרען אויף 12 טעג אַרעסט.

——=0§0=——

דער בעל-הבית איז אויף דאַטשע

און אין שטוב זענען דאָ געסט...

„דער בעזוך" קאָסט 3000 זל.

(§) דער סטרוזש פון נאַרוטאָוויטש־גאַס 29 האָט נעכטען בעמערקט, ווי די טיר פון מעגרעל עדעלשטיין'ס וואוינונג איז'ן צווייטען שטאָק איז אויפגעבראָ־כען. ער האָט וועגען דעם צוגעזאָגט גע־מון דער פאָליציי, וועלכע האָט קודם כל פערזיכערט די דירה געגען א ווייטער־רינגע גנבה, מחמת עדעלשטיין מיט זיין פאַמיליע פערברענגען אויף דאַטשע. ווען עדעלשטיין איז אָנגעקומען, האָט ער פעסטגעשטעלט, אַז עס פעהלען איהם מלבושים און וועש פאַר דריי טויזענד זל.

פלייש זאָל מייערער ווערען

(ב) אויף דער פאָריגער זיצונג פון דער צענניק-קאָמיסיע ביים מאַגיסטראַט איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען די פאָדע־רונג פון פליישער-צעך צו העכערען דעם פרייז פון פלייש.

איצט האָבען זיך די פליישער ווידער געווענדעט מיט א פאָדערונג צו העכערן דעם פרייז פון פלייש אויף 10 פּראָצ.

דער קאַמף מיט די רייפערקעס

עס איז שוין אַריין אין קראַפט דאָס נייע געזעץ וועגען אַרבייטס-פערמיטלונג צו וועלכע עס האָבען נאָר רעכט גע־זעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס.

די ווינקעל - פערמיטלונגס און „ריי־פערקעס" וועלען בעשטראָפט ווערען מיט טויזענד גילדען קנס אָדער אַרעסט ביז 6 וואָכען.

געשטאָרבען אויף דער גאַס אַנ'אונבעקאַנטע פרוי

(ב) אויף פּאָלודניאָווע 59 איז פּלוצ־לינג געשטאָרבען אַנ'אַלטע פרוי. זי האָט נישט געהאַט ביי זיך קיין שום דאָקומענטען.

אין געריכטס-זאַל נאַרט אויס א „אַדוואָקאַט" 10 זל. ביי א פרוי

און ווערט פערשוואונדען

(ב) א געוויסער אַנאַ מאַרזינאַק האָט נעכטען געהאַט אַן'ענין אין שטאָטישען געריכט.

שטעהענדיג אַזוי אינ'ם טויער פון געריכטס-בנין, איז צו איהם צוגעקומען עפעס א מאַן און, פאָרשטעלענדיג זיך אַלס אַדוואָקאַט, האָט ער איהר פאָרגע־לעגט אָנצושרייבען א געריכטס-ביטע, אויב זי וועט איהם געבען 10 זל.

די פרוי האָט איהם געגעבען דאָס געלד און דער פערשוין האָט זיך פון איהר תיכף אַוועקגעדרעהט און פער־שוואונדען מיט'ן געלד.

די פאָליציי זוכט איצט אַרום דעם „אַדוואָקאַט".

כאַראַקטעריסטישער פּראָצעס אין דער לאָדזער סוחרים-וועלט

(ב) די פירמע „זעוו" האָט איבער־געגעבען דער פּראָקוראַטור, אַז א גע־וויסער מ. ד. וועלכער איז געווען איהר'ס א שטענדיגער גרויסער אָפּנעהמער פון סחורות און שטענדיג זיך רעיעל אויס־געפיהרט, האָט איינמאָל ביי איהר איינ־געקויפט א טראַנספּאָרט זאָקען פאַר 4.500 זל. אויף אַן'אָפענעם חשבון און זיך מעהר נישט געוויזען. ווי עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, האָט ד. פערקויפט די סחורה און אַנטלאָפען קיין אויס־לאַנד.

אין א צייט אַרום איז ד. צוריקגעקו־מען קיין לאָדז און נעכטען איז פאָרגע־קומען דער פּראָצעס.

אויסהערענדיג די עדות פון ביידע צדדים האָט דאָס געריכט ד. בעפרייט פון יעדער שולד.

אימפּאָרטערן פון האַלב-פאַבריקאַטען ווערען שיקאַנירט דורך לאָדזער באַהן-מאַכט.

אנקלאַגע פון די אימפּאָרטערן צו דער האַנדעלס-קאַמער.

(§) דער פעראיין פון ספּחרים פון רויהמאַטעריאַלען און האַלב-פאַברי־קאַטען (מאַניושקי 5) האָט דערלאַנגט דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער אַן'אָנקלאַגע, וואו עס ווערט אָנגעוויזען, אַז די סוחרים, וואָס אימפּאָרטירען שמאַ־טעס און אָפּפאַל פון סחורות האָבען אויסצושטעהן שיקאַנעס מצד דער באַהן מאַכט ביים אָנווענדען דעם הנחה-טאַ־ריף. עס פאַסירען פאַלען, ווען אין א גאַנצען וואַגאָן פון אימפּאָרטירטע שמאַ־טעס געפינען זיך אַביסעל נייע שטיקלעך, צוליב וואָס עס ווערט שוין קוועסטיאָ־נירט די אָנווענדונג פון הנחה-טאַ־ריף.

די האַנדעלס-קאַמער וועט אונטער־נעמען אַן'אינטערווענץ אין דער ריכ־טונג צו בעזייטיגען די שיקאַנעס.

שטאַטיש טעאַטער צעגעלניאַנא - 63 -

גאַסטראָלן פון דער ווילנער טרופּע יאָהר XV אָנפ. מ. מזאָה

היינט מיטוואָך, דעם 20-טען אויגוסט 8.45 אָוונד

דער עיקר — פון — יעווריעינאָוו

מאָרגען דאָנערשטאַג,

א מעשה'לע מיט הערשעלע אסטראָפּאָליער

פרייטאָג, ד. 22-טען, ערשטע אויפפיהרונג פייערליכע פּרעמיערע

„דער גולם" פון ה. לייוויק

דער פאָר-פערקויף פון בעשטעלונגס-בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון שטאַטישן טעאַטער פּיעטריקאָווער 74.

א טעקסטיל-שטרייק אין לאדז?

מאָרגען ווערט בעשלאָסען צי די אַרבייטער זאָלען פּראָקלאַמירען דעם שטרייק

(ב) ווי בעוואוסט, האָבען די פּראָ־פעסיאָנעלע פעראיינען פון טעקסטיל און טריקאָטאַזש-אַרבייטער פון „פּראַ־צאַ" אונטערגענומען אַן'אַקציע געגען דער טענדענץ צו רייסען די לוי־נען.

היינטיגע וואָך זענען פאָרגעקומען א רייהע פאַבריקס-פערזאַמלונגען, וואו די פערזאַמעלטע האָבען געפאָדערט צו פּראָקלאַמירען א שטרייק.

אויף מאָרגען איז בעשטימט א פער־זאַמלונג פון אַלע פאַבריקס-דעלעגאַטען וואו עס וועט ענדגילטיג אָנגענומען ווערען די דעציזיע וועגען שטרייק.

נישט-געלונגענע אטענטאט אויף אַן עקספּרעס-צוג הינטער פּיעטריקאָוו

(ב) אונבעקאַנטע פערברעכער האָבען אויף די באַהן-שינען נעבען מאָשטשע־ניץ אַוועקגעלעגט א ריזיגען שטיין א פאָר מינוט איידער עס האָט דאָרט גע־דאַרפט דורכלויפען דער קראָקע-צוג וואַרשע — קראָקא. צום גליק האָט דער מאַשיניסט בעצייטענס בעמערקט דעם שטיין און בעוויזען אָפּצושטעלען דעם צוג.

פוילישע נאַציאָנאַליסטען

זאָגען-צו ליטע דווינסק און ליבוי אנשטאַט ווילנע

סענסאַציאָנעלער אויפרוף פון פויליש: פּראָפ. הערבאַטשעווסקי

אין א ריגער צייטונג געפינט מען פאָלגענדע טעלעגראַמע.

קאָוונע. דער בעקאַנטער פויליש־שער פּראָפעסאָר און פיהרער פון די פוילישע נאַציאָנאַליסטען האָט פער־עפענטליכט אין דער פרעסע פאָלגענ־דיגען אויפרוף צום ליטווישען פאָלק.

„ליטווישע בירגער! איינגעשראָקענע און אונטערוואָרפענע דער דייטשער און באָלשעוויסטישער סכנה, וועט איהר זיין געצוואונגען זיך צו ווענדען נאָך הילף צו אונז, פּאָליאַקען. אָן אונז קען נישט עקזיסטירען קיין איין באַלטישע מלוכה. זאָגט זיך אָפּ פון ווילנע און איהר וועט געניסען אונזער מיליטערישען שוץ און איהר וועט קענען פאָרטזעצען אייער קולטורעלע אַרבייט. איהר דאַרפט פער־שטעהן, אַז ווילנע קענען מיר נישט צוריקגעבען, אויב מיר וועלען קאַפּי־טולירען אין דער ווילנער פראַגע, ווע־לען מיר דאָסזעלבע מוזען טוהן אויך בנוגע דעם „קאָרידאָר" און אין אוּ־קראַינע. ווילנע איז אין אונזערע הענט א מעכטיקער פלי זיין לגבי רוסלאַנד אויף צו בעשיצען דעם גאַנצען באַלטי־קום.

איהר קענט נישט פערגלייכען ווילי־נע מיט מעמעל. און ווי אַזוי קענט איהר הערשען אין ווילנע אָהן געלד און אָהן א שטאַרקע אַרמעע. ווילנע פאָדערט נישט נאָר א סך געלד, נאָר אויך א סך סאָלדאַטען.

אויב אונז וועט זיך איינגעבען איינ־צוהאַלטען דעם „קאָרידאָר", וועט מזרח פּרייסען זיך צעפאַלען און איהר וועט בעקומען אַלס קאָמפּענסאַציע קעניגס־בערג. אויב לעטלאַנד וועט זיך נישט קענען ענטקעגענשטעלען רוסלאַנד, וועט איהר בעקומען דווינסק און לי־בוי. דאָס איז די פּאָליטיק פון דער נאָהענטסטער צוקונפט".

Bank Spółdzielczy

Kupców i Przemysłowców

w ŁODZI

Spółdz. z ogr. odpow. — Tel. 136-46 i 188-34

39 צעגעלניאַנא 39

פראָנט 1-טער שטאָק פראָנט 1-טער שטאָק

נעמט אָן וועקסלען, פראַכטען און פערשידענע דאָקומענטען אויף אינקאַסע אויף אַלע פלעצער אין גאַנץ פוילען ביי א מינימאַלער פּראָוויזיע און צאָהלט אויס דעם זעלבען טאָג, ווייזט איבער געלד אויף גאַנץ פוילען, נעמט אָן וקלאַדען איינלאַגען, נדן-געלדער און קלענערע אָפּשפּאָ־רונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאַכט דיס קאָנטאָ און גיט אַרויס אַוואַנסען אויף 'אינקאַסא.

ערלעדיגט אַלץ פּינקטליך און רעעל.

די באַנק איז אָפען פון 9 ביז 2 מיטאָג.

קהל'שע ענינים

וואס וועט זיין דער סוף?

ס'איז, דאַכט זיך, פאַר קיינעם קיין סוד נישט, אַז פון אונטערגאַנג קרויזים ווערען אַלע וואוילטעטיגע אינסטיטו־ציעס. מ'פּרוּבירט דערויף קיין פּירושים און קיין בעזונדערע ערקלערונגען. ווי האָט יענער יוד געזאָגט? מען חזן איז משוגע געוואָרען, זי קומט קלייבען ברעק־זעלעך הונגער'ן טיש, בשעת אויפ'ן טיש פעהלט אויס ברויט. און ברויט פעהלט, גלויבט מיר, אַ סך יודישע הייזער. פון א סך נותנים זענען מקבלים געוואָרען און א גרויסער טייל גבירים האָבען אין די בעסטע צייטען נאָר ברעקלעך פאַר די אינסטיטוציעס געשיינקט. און היינט? בעגנוגען זיי זיך מיט'ן אויסרייד: די צייט איז שלעכט. כמעט דער קרויזים ראַט זיי וועגען געטראָפען.

דאָ זעהען מיר, ווי די חברות, וואָס ... דאָ אַנ'אַרבייטסזאַמע פערוואַל־טונג שטעהען טאַקע אויף די פּוס און קעמפען געגען קרויזים. מאַנכע מוט הוצאה, מאַנכע מוט תחנונים און מוט א סך קונצען און ס'געהט נאָרמאַל. וואָס זאָלען מיר פערלייקענען גאָט'ס טובות? די זקנים געהען נישט הונגעריג שלאָ־פען. די יתומים פון „העלענובעק" און פון זגערסקא 40 זעהען גוט אויס און ענטוויקלען זיך גוט. „אוזדראָוויסקאַ" ווערט פון זייערע רעקאָנוואַלעסצענטען עפענטליך געדאַנקט. אייב מיר שטעהען צוריק, איז עס נאָר מיט די נייע בוי־אַרבייטען, וואָס מיר האָבען אונטער־גענומען. אויך דאָס וועט זיך ענדיגען על צד היותר טוב.

אָבער מאַנכע אינסטיטוציעס, וואָס האָבען אָנגעמאַכט געבליהט און שטעהען היינט ווייט אָפּ און אפשר דראָהט זיי אַנ'אונטערגאַנג. די סיבה איז נאָר, וואָס מאַנכע טוכטיגע פערוואַלטונגס-מיט־גלידער זענען ענטוועדער געשטאָרבען אָדער פון אַלטקייט אָפּגעשטאַנען און א ממלא מקום האָט זיך לעת עתה נישט אָפּגעזוכט.

נעהמען מיר, למשל, דעם יודישען „דאָבראָטשינגאָשטש", די גרעסטע צדקה-פּושקע אַמאָל געווען. צו לייסטעט ער דאָס, וואָס אַמאָל? ניין, צווייטמאָל ניין... געשטאָרבען איז דער טוכטיגער און אונפערגעסליכער יוסף אורזאַכן ז"ל. ער פעהלט. מאריך ימים זאָל זיין נ.ק., דער רצון טריי צו אַרבייטען איז ביי איהם פערבליבען אָבער כחות פעה־לען איהם, געהט טאַקע דער פעראיין מטהומטה.

אין „עזרת אלמים" זענען געשטאָר־בען פּרעזעס מיכאל רונדשטיין און ווי־צע-פּרעזעס יעקב נתן יונגסטער ז"ל. זיי זענען געווען די „זיילען" פון פער־איין. זייט זיי פעהלען, הערשט דאָרט גרוים נויט.

אפילו אין דעם סימפּאַטישען „אוזי־דראָוויסקאַ" פעהלט דער פערשטאָרבע־נער פּרעזעס דוד גאָווינסקי ז"ל.

לאָדז איז רייך אין דזשענטעלמענער און די קאַפע-הייזער. אין די קלובען קאָנט איהר זיי אויך טרעפען. זיי פער־שטעהען צי מאַרלען יענעמ'ס אַרבייט. אָבער אַליין זיך שטעלען אין די רייהען אויף די פריינע פלעצער, ווילען זיי נישט. וואו מ'האָט זיי געוועהלט, שטעהען זיי ווייט אָפּ. דאָס קרעכצען פון די נויט־ליידענדע רוהרט זיי נישט.

און עס שטעלט זיך די פראַגע: ווי וועט זיין באחרית הימים, אַז די פער־בליבענע טוכטיגע פערוואַלטונגס-מיט־גלידער, וואָס מיר זאָגען זיי היינט לויב־לידער מיט'ן פולען רעכט פאַר זייערע פערדינסטען, וועלען געהן בדרך כל הארץ, וועלען טאַקי די פעראיינען און אינסטיטוציעס בלייבען כצאן בלי רועה?

כ'האָב א פריינד אין וואַרשא, נתן בלאָך, א יוד א תלמיד חכם, א זקן שקנה חכמה און ער איז אין וואַרשאַווער מושב זקנים דער יאַלמוזשניק, דער גרעסטער געלד-שאַפער. אויך ער וויינט אויף דעם חורבן. די עלטערע פערוואַלטונגס-מיט־גלידער, זאָגט ער, רוקען זיך אָפּ. ווי וועט דאָס אויסזעהען, וויינט ער, באח־רית הימים..

נייע פעראיינען גרינדען זיך, ווי שוואַ־מען נאָכ'ן רעגען, און די אַלטע, איינגע־פיהרטע, געהען אונטער. שוין צייט צו טראַכטען וועגען דעם.

ב. א. גליקסמאַן.

יודי׳שע קליינהענדלער

(ענדע פון זייט 3)

איינגעאָרדענט אין ד׳ ... געגענד. וואָלטען זיי נישט געווען, וואָס ... אפילו, ווי עס איז אויס, אויך יום-... געווען ליי-רינג די שוהל.

און ראַבינער שאַלטיאל לעגט פאָר, מען זאָל זעהר איינפיהרען ... די חריב געוואָרענע יודישע געסטען יו...ען, קליינהענדלער און האַנדווערקער, מען זאָל זיי בעזאָרגען די ערשטע צייט מיט אַרבייט, כדי עס זאָל זיך זיי גלוסטען דאָרט צו בלייבען.

מען מוז זעהן ווידער פּלאַנצען די אַלטע יודישע גערטנער, וואָס האָבען אַמאָל אַזוי געשמעקט מיט זייערע פּלאַנצען און פּירות — שרייבט דער ראַבינער.

און רעדענדיג וועגען די שווערינקייטען, וואָס זענען פאַרהאַן דערביי, זאָגט דער ראַבינער:

„האָט דען דער „יודישער עמיגראַנטען-קאָמיטעט“ אין משך פון צוויי יאָהר נישט געבראַכט אין זיין אַרבייט וואונדערבאַרע רעזולטאַטען דורך דעם, וואָס ער האָט אריינגעבראַכט און אָרגאַניזירט מעהר ווי צוויי הונדערט יודישע אַרבייטער אין דרום-פראַנקרייך, אין דער צייט, ווען סקעפּטיקער האָבען געמיינט, אַז די אַרבייט איז אַנ׳אומזיסטע. די, וואָס וועלען אַרבייטען פאַר׳ן ווידערבוי פון די אַלטע יודישע קהלות אין פראַנקרייך, וועלען זיכער קאָנען האָבען ערפאָלג, אויב זיי וועלען אָנווענדען די מעטאָדען פון „יודישען עמיגראַנטען-קאָמיטעט“, וועלכער האָט בעוויזען, וואָס מען קאָן דאָרט אויפטון“.

* * *

דאָ שטעלט זיך אָבער די הויפּט-פראַגע:

ווער זאָל רופען אָט די משפחות פון די יודישע עמיגראַנטען און די חרוב-געוואָרענע געסטען פון אַלט-פראַנקרייך? ווער זאָל זיי ערמוטיגען דאָרט צו פאָהרען? וועלכע אָרגאַניזאַציע וועט זיך אָנגעבען דערמיט?

זיכער איז, אָבער, אַז אַ יודישע אימיגראַציע אין יענע מקומות איז ווינשענסווערט און זי וועט שטאַרק פעראינטערעסירען יענע קרייזען אין פראַנקרייך, וועלכע האָבען זיך גענוג אָפּגענומען מיט דער פראַגע וועגען דער יודישער איינוואַנדערונג.

(פ. ה.)

„רויטע אַרמייצעס“

(ענדע פון זייט 3)

שטעטעל זענען אַלע פערזאַמעלט אויפ׳ן אַלטען בית-עלמין, וואו זיי ריכטען אָפּ אין דער פינסטערניש זייערע תפלות. די צוויי אַגענטען האָבען געוואָלט אריינגעהן אויפ׳ן בית-עלמין, אָבער ווי נאָר זיי זענען אריין אין טויער, האָבען זיך פּלוצלינג פאַר זיי בעוויזען עטליכע ווייסע געשטאַלטען אין תכריכים פון מתים וועלכע האָבען צו זיי אָנגעהויבען ווילד צו שרייען און דראָהען. די „דרייסטע“ „אפּיקורסישע“ אַגענטען זענען דערפון אַזוי דערשראָקען געוואָרען, אַז איינער האָט גלייך בעקומען אַ משוגעת-אַטאַק, און דער צווייטער איז איינגעפאַלען אין שווערער חלשות...

דערוויסענדיג זיך פון דעם אַלעמען, האָט די ג.פּ.או. בעשלאָסען אַרויסצושיקען אַ גאַנצע מיליטער-אַפּטיילונג אין קאַמף מיט די געהיימניספולע געשטאַלטען אויפ׳ן בית-עלמין. דאָס מיליטער האָט אַרום אויסגעגראָבען „אָקאָפּעס“ און האָט אָנגעהויבען אַ פאָרמעלע שיסעריי אויפ׳ן בית-עלמין. ווי איבערראַשט זענען אָבער אַלע געוואָרען, ווען אַלס ענטפער אויף די שאָסען האָבען די אומזעהבאַרע געשטאַלטען געענטפערט מיט אַ האַגעל שטיינער, וואָס זענען בעגלייט געווען מיט אומהיימליכע קרעכצען און געשרייען. די באָלשעוויסטישע זעלנער זענען דערפון געוואָרען אַזוי איבערגעשראָקען, אַז זיי זענען אַלע אין גרויס בהלה ענטלאָפען פון „שלאַכט-פעלד“, נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער שטראָף, וואָס האָט זיי געדראָהט, אַלס „דעזערטירען“.

איצט איז געקומען דערצו, אַז קיין שום מיליטער-אַפּטיילונגען ווילען נישט געהן „קעמפען“ מיט די טויטע „גייסטער“. די מאַכט איז דערפון אין אַ שרעקליכער פערלעגענהייט, ווייל ווי אַזוי קאָן מ׳שטיינס-געזאָגט אויספיהרען די אַנטי-רעליגיעזע קאַמפּאַניע, ווען די רויטע זעלנער אַליין האָבען אַזוי מורא פאַר „רוחות“...

——:0:——

קינא
ZACHĘTA
זגערזשער 26

היינט און ווייטערע טעג! I
דער פירשט און די טענצערין
פּרעכטיגע דראַמאַ אין די הויפּט-ראָלען: WILLI FRITSCH און LUCY DORAINE

סעאַנס-שלאַגער, גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם — היינט און ווייטערע טעג! II
ראָמאַן פון דער פירשטין דע וואַלואַ
היסטאָרישע דראַמאַ אין די הויפּט-ראָלען: Ágnes Esterhazy, Michał Warkonyj

אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין וואָכען טעג 5.30, שבת, זונטאָג און חגאות 2 אַ זייגער נאָכמ. — סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ סטעפּאַנסקי.

URODONAL
CHATELAINA

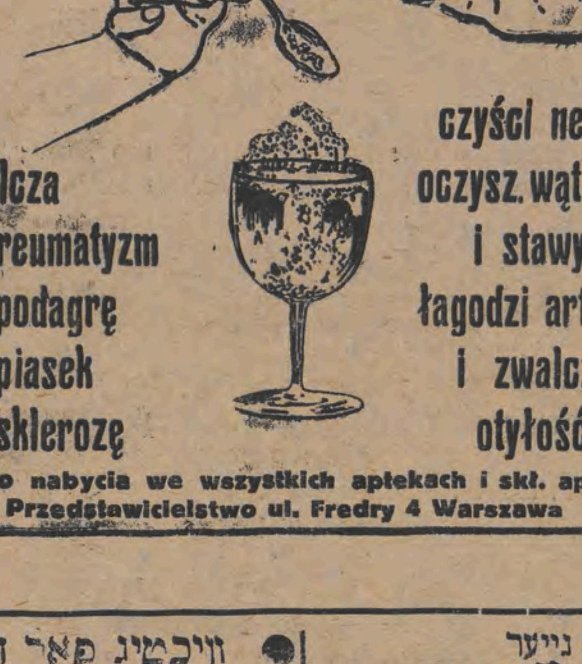

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę
czyści nerki oczysz. wątrobę i stawy, łagodzi arterje i zwalcza otyłość
Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

Kursy Handlowe I. MANTINBANDA
w Łodzi, ul. Przejazd Nr. 12 — Telef. 157-91
Wykłady na Kursach Rocznych i Półrocznych rozpoczną się 2 września b. r. o godzinie 7 wieczór ogólną zbiórką wszystkich grup. Na Kursach Rocznych wykładane są następujące przedmioty: księgowość pojedyńcza, podwójna i amerykańska, arytmetyka handlowa, korespondencja polska, (za oddzielną dopłatą korespondencja niemiecka) nauka handlu, prawoznastwo, ekonomja polityczna, stenografja polska) za oddzielną dopłatą i niemiecka), kaligrafja i pisanie na maszynie. Zapisy przyjmuje i bliższych informacji udziela Kancelarja Kursów codziennie od godz. 10—1 pp. i od 4—8 wiecz.
Kierownik kursów I. Matinband.

7-קלאַסיגע שולע און פּרעבעלשולע — פון — ערציהונגס-אַנשטאַלט — די רענאָמירטע —
קאַצענעלזאָן-נאַחומאָוו
נאַד לודקאַ 8 (צווישען נאָוואָמיעסקאַ און וסכאָדניאַ)
טעלעפאָן 177-01 (פון 11 ביז 2)
קינדער אין שול-צוואַנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז יאָהר ווערען אָנגענומען אין די קלאַסען A, B, C, I, II, III, IV.
אין פּאָרבערייטונגס-קלאַס A° ווערען אָנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון 5½—7 יאָר. אין די פּרעבעל-שולן קינדער פון 7—3 י.
חוץ דעם אַלגעמיינעם שול-פּראָגראַם, קענען די אָרטאָדאָקסישע קינדער געניסען פון נאַכמיטאָג-חדר, וואו ס׳ווערט געלערנט גרינדליך אַלע למודי-קודש, דהיינו: חומש, רש״י נ״ך, גמרא ותוספות דורך מלמדים ספּעציאַליסטען אונטער דער פּערזענליכע השגחה און הנהלה פון בעוואוסטען למדן ר׳ יעקב בנימין קאַצענעלזאָן. בעמ. די צאָהל שעה׳ן, ווי אויך מלדים פאַר למודי קודש זענען היי-יאָהר בעדייטענד פערגרעסערט. פאַר פיזיש-שוואַכע קינדער, ווי אויך פאַר אונבעמיטעלטע עגז. אַ
נאַכמיטאָג-שולע נאַכמיטאָג-חדר | ביליגער ביז 50% | נאַכמיטאָג-פּרעבלשולע

צו פערמיטן א געוועלב
מיט אַ גרויס שוי-פענסטער צוזאַמען מיט אַ שטוב און אַ קוך צענטראַל-הייצונג ווי אויך אַ באָד-צימער. ערפאַהרן גדאַנסקאַ 12, ביים הויז-וועכטער

לעזט!
אַכטונג! ══ אַכטונג!
קאָנקורענץ-פּרייזען!
כדי צו ערמעגליכן די ברייטסטע קרייזן פון ז׳ פּובליקום צו בעקומען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע׳ זענען די פּרייזן אין מיין פאָטאָגראַפישן אַנשטאַלט געוואָרען פערקלענערט ווי:
12 שטיק (Express pictures") זל. 2
6 " פאַסט-פאָטאָגראַפיעס " 2
6 " פאַסט- ברוין " 6
6 " " אויף זייד " 8
אַכטונג צו אַ ½ טוץ זיידענע פּאַסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אַן אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!
ס׳ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך אַ פערקויף פון ראַהמען
קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אַכטונג
„PARISIEN“
קונסט-אַנשטאַלט
פראַנציסקאַנער 30.

הולך בתומילך בטח, ומעקש דרכיו יודע
גויל אלו רקיעי, קני כל חורש תא:
דיו אלו ימי וכל מי בנישו תא:
ירי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:
קענען נישט איבערגעבען דאָס רעיעלקייט פון דער אַלט-בעוואוסטער רעכטסקאָנסולענטען-ביוראָ פון ה׳
מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
(זאַכאָדניאַ 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעם, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאָנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17

וויכטיג פאַר דאַמען!
מאַכע איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויך געגליך ניי.
פאַר נאָר 2.50 זל.
געדענקט די אדרעס: 23 זאַוואַדזקאַ 23
בעמערק.: גיי היטען די לעצטע נייהייטן אין פּאַנער ביליגער אויספּאַרטיגונג 50 פּראָצ. ווי איבעראל.
„TOLA“

א נייער
לוקסוס שלאַף-צימער
געלעגענהייטליך צו פערקויפען. צו ערפאַהרען: טעל. 38-139 פון 9—1 און 3—7 מאַרקוס.

א וואוינונג
פון 4 צימערן מיט אַ קוך און אַלע בעקוועמליכקייטען, פריש רעמאָנטירט אין פראָנט אויפ׳ן ערשטען שטאָק אָהן אָפּטרעט-געלד איז אָפּצוגעבען. צו ערפאַהרען: נאָוואָ-צגיעלניאַנאַ 35, פראָנט 1 שטאָק, צווישען 2—4 נאָכמ.

לעזט און אבאָנירט דאָס „לאָדזער טאָגעבלאַט“

פערקויפטע נשמות

שפּאַנענדער ראָמאַן

(127 פאָרטזעצונג)

— באַלד געהען מיר, — איז געפאַלען אַ ענטפער,— מיר מוזן נאָר מאַכען די פאָרבערייטונגען. אָבער איך חזר איבער נאָך אַמאָל. אונזערע קעפּ שטעלען מיר איין אין קאָן אַז מאָרגען אינדערפריה וועלען מיר זיין אין דער באַסטיליע, אומבעמערקבאַר, ווי די גייסטער, דערנאָך ערשט וועלען מיר זיך נעמען צו דער אַרבייט, מיר וועלען אָפּגעבען אַ ראַפּאָרט דעם נאַטשאַלניק, וועגען דער געהיימניש פון דאָזיגען מורא׳דיגען טורם.

— — — — — — — — — — — —

אויפ׳ן קלויסטער-הויף האָט זיך אָבגעשטעלט אַ עקיפּאַזש אין וועלכער עס זענען געזעסען צוויי הערן מיט שטרענגע פּנים׳ער, מסתמא האָבען זיי אָבגעוואַרט עמיצען, וואָס האָט זיך געפינען אין קלויסטער. די וויזיט איז געווען זעהר אַ וויכטיגע, ווייל עס האָט איהם אויפגענומען איינער פון די עלטסטע. דאָס איז געווען גראַף לאַגראַנד, דער וואָס האָט אָנגעוואָרפען אַ אימה אויף גאַנץ פּאַריז. דער פּערטרעטער פון פּרעפעקט, וואָס איז אומגעבראַכט געוואָרען דורך פּריטשאַרד׳ס הענד.

דער קלויסטער האָט זיך אייגענטליך געפינען אונטער דער מאַכט פון די גייסטליכע, אָבער נאָך דער ערמאָרדונג פון „הייליגען ברודער“ איז געקומען צו פאָהרען אַ נייער געריכטס-פּרעפעקט, דער בעריהמטער באַראָן לאַגראַנד. דער באַראָן איז געווען אַ מאַנספּיל אין די מיטעלע יאָהרען, איבער עטליכע דרייסיג, נישט קיין מיאוסער, אָבער זיין פּנים האָט געהאַט אין זיך עפּעס טייוולאַנישעס און אין זיינע גרויע אויגען איז געווען אומגעגליך אַריינצוקוקען אָהן אַ שרעק. פון זיי האָט אַרויסגעקוקט אַ ברוטאַלע תאוה און אכזריות. דערביי האָט ער דיספּאָנירט מיט אומגעהויערע כוחות און מען האָט איהם געהאַלטען פאַר אַ מענש מיט אומנאַטירליכער קראַפט, אַזוי האָט מען איהם געהאַלטען פאַר אַ טייוועל אין מענשליכען געשטאַלט.

דער עלטסטער פון די גייסטליכע האָט טאַקע געהאַלטען ביים דערצעהלען וועגען דעם, וואָס עס האָט פּאַסירט; וועגען גייסט, וואָס עס האָט זיך בעוויזען אויפ׳ן קלויסטער-הויף, וועגען דעם געפונענעם טויטען קערפּער פון ערמאָרדעטען „ברודער“, און וועגען דעם געבינדענעם ברודער יאָזעף און זיין צעלע.

— און וואָס האָט דערצעהלט דער מניך? — האָט דער באַראָן געפרעגט נייגיריג.

דער ברודער יוזעף האָט דערצעהלט אַזוי, ווי ס׳וואָלט ווער אויף איהם אָנגעפאַלען, בעת׳ן שלאָף, ווייל די טהיר פון דער צעלע איז פון אינווייניג נישט געווען פעררייגעלט.

— גוט! — האָט באַראָן לאַגראַנד געזאָגט מיט אַ שמייכעל, וואָס האָט אָנגעזאָגט עפּעס אכזריות׳דיגעס. — איך וועל מיך אדורכשמועסען מיט׳ן דאָזיגען מניך און אָהן אַ עדות.

דער עלטסטער האָט זיך נישט געקענט ענטקעגנשטעלען, ווייל דער באַראָן האָט געוואָלט ענטדעקען דעם געהיימניספולען מערדער.

נאָך עטליכע מינוט האָט זיך בעוויזען דער ברודער׳ל יוזעף, וועלכען דער עלטסטער האָט איבערגעלאָזט מיט׳ן באַראָן נאָך עטליכע פערזיכערונגען, אַז קיינער וועט נישט אונטערהערכען זייער געשפּרעך.

לאַגראַנד האָט אַ קוק געטון אויפ׳ן ברודער׳ל מיט זיין טייוולאַניש-גרויען בליק, אַז ס׳איז איהם אַזש פינסטער געוואָרען אין די אויגען.

— האָרך מיך אויס, מניך, — האָט דער באַראָן געזאָגט, — איהר קענט אַן אַנדערן דערצעהלען אַזאַ מעשה׳לע אַז עמיצער איז אויף אייך אָנגעפאַלען אין דער צעלע. איך גלויב נישט דערין. זאָגט אַלזאָ באַלד דעם ריינעם אמת, אין געגענפאַל פּאַק איך אייך ווידער אַריין אין דער בילטוילע.

— איך בין צו דינסט פון הייליגען חער, — האָט דער ברודער יוזעף אַרויסגעשטאַמעלט,—איך שטעה אונטער דער אויפזיכט פון קלויסטער.

— און איך בין געריכטס-פּרעפעקט! —האָט לאַגראַנד אויסגערופען, דערנעהנטערנדיג זיך מעהרער.

— איך האָב די מאַכט און אין דעם וועט מיר קיינער פון די מניכען נישט שטערען, איך קען מיט אייך טון וואָס מיר נאָר געפעלט. איך וויל וויסען דעם אמת, אויב נישט נעהם איך אייך מיט, און אין עטליכע שעה אַרום וועסטו זיך געפינען אין תפיסה און דו וועסט נישט זעהען קיין ליכטיגען שיין פאַר די אויגען.

דער מניך איז בלאַס געוואָרען. ער האָט גוט געוואוסט, אַז מען פרעגט נאָרנישט וועגען די קלויסטער-הנחות און דאָס בלויזע וואָרט „באַסטיליע“ האָט שוין אויף אַלעמען אָנגעוואָרפען אַ שרעק.

— גאָט דערבאַרים דיך! — האָט ער אַ קרעכץ געטהון, פאַלענדיג אויף די קניהען.—אויב עס וועט זיך דערוויסען דער עלטסטער, וועט מיך טרעפען אַ שווערע שטראָף.

— דו האָסט פערדינט דערויף, אָבער איך וועל זעהן וואָס עס וועט זיך לאָזען מאַכען. זאָג — אדער!...

דער שרעקליכער מענש האָט אַ ווייז געטון אויפ׳ן פענסטער, וואָס איז אַרויס אויפ׳ן הויף, דאָרט איז געשטאַנען אַ גרויסע, פערמאַכטע קאַרעטע. דער ברודער יוזעף איז געווען אַ האַלב-לעבעדיגער פון גרויס שרעק און ער האָט ערקלערט, גאָרנישט בעהאַלטענדיג און כסדר געבעטען דערבאַרמונג.

— דאָס שעהנע מיידעל האָט דערמאָרדעט דעם הייליגען ברודער,— האָט ער געזאָגט,—און מיך האָט אויך דאָס מיידעל געדרעהט,

— קענט איהר אַלזאָ אַזאַ געהיימניספולען אדורכגאַנג, —האָט דער באַראָן געזאָגט, נאָך אַ ווייל׳ע נאָכטראַכטען, און אין זיינע אויגען האָט זיך אָנגעצינדען אַ נייגיר.—מיר וועלען נאָך שפּעטער רעדען דערוועגען. דערווייל וועל איך שווייגען.

(פאָרטזעצונג קומט.)

אבאָנעמענטס-פּרייז: ... אַנאָנסען-פּרייז: ...
Redaktor-wydawca H. Hamburski
Drukarnia H. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska